Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 185 (16408) | 1983 оной августын 12, пятница | Сэн 3 мүнгэн.

КПСС-эй БУРЯАДАЙ ОБКОМДО

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ҮЙЛЭДБЭРИИН АШАГ ҮРЫЕ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ ТАЛААР МУХАР-ШЭБЭРЭЙ РАЙОНОЙ АГРОПРОМЫШЛЕННА НЭГЭДЭЛЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ ТУХАЙ

КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ талаар Мухар-Шэбэрэй районой агропромышленна нэгэдэл тодорхой хүдэлмэри хэһэн байна гэжэ партиин обкомой бюро тэмдэглээ.

РАПО-гой байгуулагдаһанай ашаар колхоз болон совхозуудые материально-техническэ талаар хангаха асуудалнуудые түргөөр шиидхэхэ арга олдоо. Мүн нэгэдэлэй гэшүүдэй үдэр бүриин харилсаан һайжаржа, эмхидхэлэй болон бусад асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ шиидхэхэдэнь таарамжатай болоо. Эдэ бүтэдэ ниитын малай үбэлжэлгые үнгэргэлгэдэ, хабарай тарилгада, үбһэ бэлэдхэлгэдэ нилээд нүлөө үзүүлһэн байна.

Район дотор адууһа малай тоо толгой олошоруулагдаа, нёдондонойхидо ороходоо түл олоор абтаа, малай ашаг шэмэнь нэмээгдээ, энэ жэлэй түрүүшын хахадта мал ажалай продукци үйлэдбэрилгэ нилээд дээшэлүүлэгдээ. Район һү, мяха гүрэндэ худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэһэн байна. Үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, байгша ондо һү тушаалга 17,5 процентээр, мяха — 13,7 процентээр дээшэлүүлэгдээ. Мал ажалые томоохожо мэргэжүүлхэ, һү үйлэдбэрилгые түрүү технологическа аргаар хэхэ, залуу малые зүбөөр түлижүүлхэ талаар яһала хүдэлмэри ябуулагдаа. Зарим ажахынууд хурьгадые шахан таргалуулхадаа тусхай талмайнуудые хэрэглэдэг болонхой. Энэ хэрэгые һурагшадай үйлэдбэриин бригаданууд эрхилдэг юм.

Газар таряалан эрхилхэдээ зональна түрүү онол аргануудые хэрэглэхэ хэрэгтэ РАПО ехэхэн хубитаяа оруулһан байна. Колхоз, совхозууд 98,2 мянган гектар таряалан дээрэ 15 севооборот нэбтэрүүлэнхэй. Энэ талаар «Коммунизм», «Путь Ленина» колхозууд амжалтатай.

Жэл бүри хара таряан, ороохото-бобово болон силосэй ургамалнууд, донник, хартаабха ехээр таригдадаг болонхой. Эдэнэр шэнииисэеэ гансал наар болон намарай наар дээрэ таридаг юм. Илангаяа һайн сортын ороохото ургамалнуудые тариха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана. Мүнөө бүхыдөө 26,2 мянган гектарта «бурятская-34», «бурятская-79» сортын шэнииисэ таригдана.

Һүүлэй үедэ РАПО экономическа хүдэлмэриие һайжаруулха талаар яһала хүдэлмэри ябуулдаг болонхой. Энэ жэлэй 6 һара соо табан ажахынуудай финансово талань шалгагдаһан байха юм. Тэрэнэй дүнгүүдынь районой гүйсэдкомой болон нэгэдэлэй суглаанууд дээрэ харагдаа.

Һү һаалиин олохон фермэнүүд, отаранууд ажахын тоосоогоор хүдэлжэ эхилэнхэй. Колхоз, совхозуудта ажалай түлбэри һайжаруулха талаар хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана.

Хэды иимэ ехэ ажалай ябуулагдажа байгаашье һаань, РАПО-гой хүдэлмэридэ дутуу дунданууд үшөө дайралдаһаар. Эдэнэр колхоз, совхозуудай аша үрэтэйгөөр хүдэлхэ хэрэгтэ зохисотой туһаламжа үзүүлнэгүй.

Зарим ажахынуудта мал ажал доогуур хэмжээндэ эрхилэгдэнэ. Олон эхэ мал һубайрна, залуу мал олоор гарзална, абаһан продукциин өөрынь үнэ сэн үшөөл дээгүүр байһаар. РАПО иимэ колхоз, совхозуудай гээгдэлһээ гараха хэрэгтэнь туһалнагүй.

«Родина» колхоз, «Эрдэм», «Одон» совхозууд гүрэндэ мяха худалдаха байгша оной 6 һарынгаа түсэбтэ даабариие дүүргэжэ шадаагүй. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз, «Одон», «Забайкалец» совхозууд энэ хугасаа соо үнсэдэйнгээ һү шэмыень эрид доошолуулһан байна. Иигэжэ район үнгэрһэн хоёр жэлэй дүнгөөр гүрэндэ 22 мянган тонно ороохо, 152 тонно овощ, 1338 тонно мяха үридэ оронхой.

Районой зарим түрүү ажахынуудай дүй дуршалыень олоной дунда нэбтэрүүлхэ хэрэг орхигдошонхой. Мал ажалда оньһон техникэ багаар нэбтэрүүлэгдэнэ. Зарим фермэнүүдтэ тодхогдоһон түхеэрэлгэнүүд хүдэлгэгдэнэгүй.

Ниитын адууһа малда тэжээлэй бааза байгуулха хэрэгтэ олон жэлэй, нэгэ жэлэй ногоон, белок ехэтэй рапс ургамал багаар таригдана. Мүн лэ зарим ажахынууд уһалдаг газараа мүрэтэйгөөр ашагланагүй, тэндээ органическа болон минеральна үтэгжүүлгэнүүдые оруулнагүй.

РАПО дунда шатын хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэхэ хэрэгтэ анхарал һулаар хандуулна. Мүнөө хүдэлжэ байһан отделениинүүдые эрхилэгшэдэй, һү һаалиин фермэнүүдые даагшанарай, бригадирнуудай 50 процентнь хүтэлбэрилхы ямаршье дуршалгүй.

Районой «Госкомсельхозтехника», «Сельхозхимия» нэгэдэлнүүд, уһалууриин системэнүүдэй управлени колхоз, совхоздо бодото туһаламжа үзүүлнэгүй. Эдэнэр наг шэбхэ гаргаха, тэжээл бэлэдхэлгын, таряа хуряалгын техникэ заһабарилха, малай фермэнүүдые техническэ талаар хангаха, культуртехническэ хүдэлмэри хэхэ даабаряа дүүргэжэ шадаагүй.

Мүнөө хүдөө ажахыда үнгэргэгдэжэ байһан хүдэлмэринүүдтэ дутагдалнууд үшөө дайралдаһаар. «Одон», Суулгын. Һүгэйн совхозууд паар болон ургасын хойноһоо муугаар харууһална. «Родина» колхоз, Һүгэйн, «Одон» совхозууд үбһэ тэжээл бэлэдхэлгые эмхигүйгөөр ябуулна.

КПСС-эй обкомой бюро Мухар-Шэбэрэй районой агропромышленна нэгэдэлэй хүдэлмэридэ бии байгаа дутуу дундануудые һаяын сагта усадхаха талаар тодорхой хэмжээнүүдые абахыень уялгалһан байна. Тиихэдээ хүдөө ажахын үйлэдбэриие саашадань һайжаруулхын түлөө үгтэһэн мүнгэ зөөриинень, материальна һомололгыень зүбөөр хэрэглэхэ, экономическа талаар һула ажахынуудые гээгдэлһээ гаргаха хэрэгтэ зохисотой туһаламжа үзүүлхэ, саашадаа хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгые һайжаруулха болоно. Районой бүхы ажахынуудта газар таряалан эрхилхэ талаар научно аргануудые үргэнөөр хэрэглэхээр, үрэһэ хүрэнгын бааза, агрохимическэ албанай ажал, тэжээл үйлэдбэрилгые һайжаруулхаар, түсэблэлгын, финансова, шалгалта-хиналтын хүдэлмэринүүдые шангалхаар, ажахын тоосоо хаа хаанагүй нэбтэрүүлхээр, хүдөө ажахын продуктнуудые гаргаша багатайгаар абаха хэрэгтэ РАПО өөһэдынгөө уялгые ба арга боломжые гүйсэдөөр хэрэглэхээр уялгалагдаа.

ҮБҺЭ ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЫН ҮЕДЭ

ЧАС, МИНУТАШЬЕ ҮНЭТЭЙ

ҮЙЛЭДБЭРИИН БРИГАДАДА

...Тойроод ганса хажуурнуудай шурьяха абяан дуулдана, хүбүүд, басагад хойно хойноһоо һубарин, мүр гаргажа ерэнэд.

— Бэрхэ байнат, һайнаар сабшажа һураат, — гэжэ ажалай ветеран Б-М. Ж. Модоков магтана.

«Восточные Саяны» колхозой Хуурай-Һубагай отделенидэ 19 жэлдэ хүдэлжэ байһан һурагшадай үйлэдбэриин бригадын ажалаар тэрэ һанаагаа хананги хэбэртэй. Энэ үедэ наран хөөрэн дэгдэжэ, халуу шатажа захалба. Сабшагдаһан ногоое Бухайн хэбтэшын урда һүрилхэ саг ерэбэ. Олонхи участогуудынь намагтай. Тиимэһээ техникэ хүсэд хэрэглэхын аргагүй, хахад ажалаа гараар хэхэ баатай бологдоно. Гэбэшье һурагшад сухаринагүй. Зариманиинь тармажа, нүгөөдүүлынь һүри тээшэ үбһэ зөөнэ. Толтойн дунда һургуули дүүргэһэн Виктор Молонов тон шадамараар һүри сомоно. Мүн тэрэшэлэн энэ жэлдэ 9-дэхи класс дүүргэһэн Саян Гыргенов. Галдан Бурлаков гэгшэд һайнаар соможо һуранхай. Колхозниигууд Б-М. Ж. Модонов. В. Д. Манзыев, С. П. Шалбаев. Ж-Д. Шагталаев, Б. Д. Замбалов болон бусад залуушуулые һурган хүмүүжүүлхэ талаар үйлэдбэриин бригадануудта ехэхэн туһа хүргэнэд.

Энэ жэлэй үбһэ хуряалгада Толтойн дунда һургуулиин 5—10-дахи классуудай 160 һурагшад «Мир» болон «Восточные Саяны» колхозуудай хори гаран звенонуудаар хубааран малай тэжээл бэлэдхэлсэнэд.

Хабартаа һургуулиингаа дэргэдэ капустын 300-аад мянган рассада һурагшад ургуулжа, тэрэнээ июнь һарада Уляабар гэжэ газарта абаашажа, 2,5 гектар талмайда таряа. Тэрэ ажалда биологиин багша С. Р. Конякова, лаборант М. С. Гомбоев гэгшэд хабаадаа.

Тэндэ лагериие даагшаар М. Б. Коняков, хүмүүжүүлэгшээр Л. Д. Истаева хүдэлнэ. Энэ лагерьта байһан үхибүүд капустынгаа хажуугаар 4 га дээрэ брюква харууһална. Тиихэдэ 300-гаад шахуу центнер үбһэ ойн соорхойнуудһаа сабшан хуряажа, түрэл колхоздоо тушааха юм.

Толтойн дунда һургуулиин һурагшадай хүсөөр Хойморой хоёр колхозуудта 9—10 мянган центнер үбһэн жэлһээ жэлдэ бэлэдхэгдэдэгынь һайшаалтай.

Халбаштанай үйлэдбэриин бригадада 23 һурагшад хүдэлнэ. һайн ажалаараа илгарһан үхибүүдэй тоодо аха дүүнэр Майя, Антон Болотовууд, Саян, Евгений Гыргеновүүд, Сэсэг, Бадма Коняковууд. Артем Модонов, Дагба Харнохоев, Таня Мадагаева, Лена Замураева, Альбина Тыкшеева, Валя Затворницкая, Лариса, Шура Ханхаеванууд оронод.

Тус бригадада 75 наһатай пенсионер Иннокентий Петрович Пантелеев хубитаяа оруулна. Үбһэ хуряалгын үедэ тэрэ үйлэдбэриин бригадын аса, тармуурнуудые, хажуурнуудай эшэнүүдые заһажа, хододоо бүрин бүтэн байлгадаг юм. Тэрэнэй хүгшэн Мария Егоровна 67 наһатай болобошье, арбаад жэлдэ удаагуур үбһэндэ тогоошоноор ажаллана.

Мүнөө жэлэй үбһэ хуряалгада энэ звеное Хуурай-Һубагай отделениин үнинэй механизатор В. Г. Бандеев хүтэлбэрилнэ. Энэ звено мүнөө 500-аад центнер үбһэ һайн шанартайгаар хуряажа тушаагаад байна. Саашадааа шье бүри оролдосотойгоор ажаллаха хүсэлтэй. Энэ звеногой үбһэ бэлдэхэ түсэбынь 1450 центнер юм. Түсэбөө августын һүүл багта дүүргэхээр звеногой гэшүүд хараалан хай.

Зунай үедэ һургуулиин үйлэдбэриин бригадые би 19 жэлдэ хүтэлбэрилнэб. Һургуулиин үйлэдбэриин бригадын ажал аша туһатайшье, хэрэгтэйшье ааб даа. Манай райондо һүүлэй жэлнүүдтэ хаа хаанагүй аха классуудай ажалай болон амаралтын лагерьнууд эмхидхэгдэдэг болонхой. Энэ эдэбхи үүсхэлые һургуулиин хүдэлмэрилэгшэд, түрэлхид, мүн үхибүүд өөһэдөөшье дэмжэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдһээ үндэһэлэн, ажалшадайнгаа дунда үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие улам нарижуулхабди. Зунай сагта ажаллажа байһан һурагшадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, түйлаһан амжалтаяа үшөө арьбадхан, манай урда табигдаһан зорилгонуудые гүйсэдөөр бэелүүлхэбди.

Б. БИРБАЕВ,
Түнхэнэй районой Толтойн дунда һургуулиин үйлэдбэриин бригадые даагша, партиина эхин организациин секретарь.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Һурагшад үбһэ сабшана. 2. Һурагшад һүри соможо байна.

Авторай фото.

ҮГЭДӨӨ ХҮРЭХЭ ХҮСЭЛЭНТЭЙ

Эдэ үдэрнүүдтэ Улаан-Үдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри түлэг дундаа үргэлжэлһөөр. Үбһэшэд хоорондоо ана-мана мүрысэн ажаллахаһаа гадна хура бороотойшье һаань, үбһэ ехээр бэлэдхэхээр түрүү онол аргануудые үргэнөөр хэрэглэнэ.

Һаяхан тус ажахын тэжээл бэлэдхэгшэдэй дүрбэн звеногой дунда дэлгэрүүлэгдэһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүд согсологдожо, эрхимлэгшэдынь тодоруулагдаа. Ажалай тэмсэлдэ хабаадалсагшадай дундаһаа гурбадахи отделениин Калина Куприянович Гребенщиковэй хүтэлбэрилдэг звено эрхимлээ. Энэ звеногой үбһэшэд богонихон болзор соо 1050 центнер үбһэ һүрилжэ, хараалагдаһан түсэбөө хахадлаад байнхай.

Ниитын адууһа малда бардам хүрэхөөр үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ абаха хэрэгтэнь звенодо эмхидхэгдэһэн партийно-комсомолой бүлэг горитой туһаламжа үзүүлнэ. Тус бүлэгые хүтэлбэрилэгшэ Василий Евлампиевич Сазонов үбһэшэдэй ажал эмхидхэлсэхэһээ гадна хүдэлмэриин шанар хинан шалгадаг. дутагдалыень дары элирүүлжэ усадхахаар хэмжээнүүдые абадаг гуримтай. Эндэ үнинэй коммунист Алексей Родионович Ковалев залуушуулые дахуулан ажаллана. Мүн комсомолшууд Иван Сазонов, Иван Гребенщиков гэгшэд наһатайшуулһаа дутуугүй бүтээсэтэйгээр ажаллана.

Колхозой нэгэдэхи отделениин үбһэшэд баһал урагшатай, Михаил Федорович Хромых гэгшын хүтэлбэрилдэг энэ звеногой үбһэшэд мүнөө 1020 центнер үбһэ һүрилөөд байнхай.

Шэмэтэ тэжээл болохо силос, сенаж дараха хүдэлмэри эндэ һаадгүй ябуулагдана.

А. НАГАСЛАЕВ.

дашарамдуулан, Хяагтын районой «Сельхозхими» нэгэдэлэй түрүүлэгшэ **Мансуровский Георгий Михайлович** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнагдаба.

* * *

Республикын партийна, советскэ болон хүдөө ажахын органуудта олон жэлэй туршада эрхимээр хүдэлһэнэйнь түлөө, 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Сэлэнгын районой арадай депутадуудай Загастайн сельскэ Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **Бамбаров Александр Алексеевич** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй** грамотаар шагнагдаба.

ПАРТИИН ЗЭРГЫЕ БЭХИЖҮҮЛГЭ— ШУХАЛА ХЭРЭГ

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Партиие бэхижүүлгэ, бүридэлэйнь шэнжэ шанарые һайжаруулга хадаа тэрэнэй доторой ажабайдалай үндэһэн шухала асуудал болоно. Ленин багша партиие байгуулхаһаа түрүүшын гэзэ үдэрнүүдһээ тэрэнэй гэшүүдэй дайшалха шанарые дээшэлүүлхэ хэрэгые тон ехэ удха шанартайда тоолодог, коммунистнуудай нэрэ зэргые болон харюусалгые улам дээшэнь үргэхэ гэжэ ходо тэмдэглэдэг байгаа. Манай партиин ленинскэ эдэ гол ёһонуудые хүтэлбэри болгон, зэргээ олошоруулха ба хүмүүжүүлхэ асуудалда тон ехэ анхарал хандуулдаг юм.

КПСС-эй Түнхэнэй райкомой партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлээд, зэргэеэ олошоруулхын, партида абтаһан хүнүүдэй шанарай талаар бүридэлыень һайжаруулхын, залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлхын тула тодорхой хүдэлмэри ябуулна. Һүүлэй хоёр жэлэй үлүүтэй сагай туршада районой партиин организацида 143 хүн партида абтаһан байна. Тэдэнэй 101-ниинь хүдэлмэришэд ба колхозникууд болоно. Тиихэдэ 48-ниинь эхэнэрнүүд, 96-ниинь комсомолшууд байна.

КПСС-эй райком, партиина эхин организацинууд ажалдаа түрүү, политическэ болбосоролтой, партиин Устав болон Программатай һайнаар танилсаһан, тэдэниие зүрхэ сэдьхэлээрээ мэдэрэн хүнүүдые нарин нягтаар шэлжэ абаха хэрэгтэ сагүргэлжэн анхарал хандуулжа байдаг юм. Районой 227 залуу коммунистнуудай олонхинь түсэбтэ даабари болон абаһан хубилинга социалис уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэнэ, коллективүүдэйнгээ нинтэ-политическэ ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Залуу наһанай 27 коммунист арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёр жэлэй түсэбые болзорһоо урид дүүргээ. Мүн залуу 69 коммунистнууд дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудаа бэелүүлжэ шадаа.

Залуу коммунистнуудай толгойлһон олохон коллективүүд үндэр бүтээсэ ажалаа жэшээ харуулна. Тэдэнэй тоодо «Сибиряк» колхозой Буряадай АССР-эй габьяата механизатор Н. В. Каратуновай даадаг газар хахалангиладаг звено, мүн лэ республикын габьяата механизатор В. Ш. Шенхоровой тарядаг хурхаалгын звено. Саланай совхозой С. Н. Ангаевагай — Охор-Шэбэрэй һү һаалиин ферма, В. Д. Жамбаловай — Галбын һү һаалиин фермэ болон бусад ороно. Эдэнэр соохоо Н. В. Каратуновай толгойлһон звено үнгэрһэн жэлдэ К-700 түхэлэй долоон трактораар түсэбэй ёһоор 16,8 мянган гектарай оронда 17,4 мянган гектар газар хахалан байха юм. КПСС-эй гэшүүндэ кандидат С. Н. Ангаевагай даажа байһан Охор-Шэбэрэй МТФ жэл бүхэндэ һү һаалиха дээшэлүүлнэ.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлэй түсэбтэ даабари залуу коммунистнууд — Харбангуудай совхозой һаалишан Д. Д. Сотникова, Ю. В. Арабхаев, Түнхэнэй совхозой механизатор В. С. Хартаев, Туранай совхозой хонишон Д. Д. Онгорова, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой машинаар үнээ һаадаг оператор О. Ж. Шадушкеева, заһабарилга-барилгын участогай штукатур-шэрдэгшэ Л. М. Пермякова, «Скотоимпорт» конторын жолоошон П. А. Шорстов болон бусад болзорһоо холо урид дүүргэжэ байна.

Эрхимэй эрхимүүдые партида шэлжэ абаха хүдэлмэрие Түнхэнэй болон Саланай совхозуудай партиина организацинууд һайн гуримтайгаар ябуулна. Жэшээлхэдэ, Түнхэнэй совхозой партиина эхин организаци хоёр жэл хахадай туршада 16 хүниие партиин зэргэдэ абаһан байна. Тэдэнэй табаниинь һаалишан, юһэниинь механизатор, хоёрынь хүдөө ажахын мэргэжэлтэд болоно. Гэхэ зуура эндэ партиин гэшүүндэ абаха хэрэгые тус парторганизациин цехоэ бүхы дүрбэн организацинууд эдэбхитэйгээр ябуулдаг байна. Партида абаха, залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ асуудалнууд партийна суглаан, парткомой заседани дээрэ ходо зүбшэн хэлсэгдэжэ байдаг һэн.

Тус совхозой Могой-Гороной һү һаалиин фермэ жэл бүри үндэр үрэ дүнгүүдые туйлана. Эндэ КПСС-эй 8 гэшүүд ба гэшүүндэ 2 кандидадһаа бүридэһэн партийна бүлэг хүдэлнэ. Энэ бүлэг хадаа жэл бүри түрүү һаалишад болон мал адуулагшадай дундаһаа партида хүнүүдые шэлэн абажа, зэргээ олошоруулжа, шэнэ залуу хүсөөр бэхижүүлжэ байдаг юм. Үнгэрһэн хоёр жэлһээ үлүүтэй саг соо табан һаалишад, нэгэ үхэр адуулагша, нэгэ тугалшан партида ороо бшуу.

Залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ зорилготойгоор бултандань партийна даабари үгтэнхэй юм. Жэшээлхэдэ, районой партийна организациин залуу коммунистнуудай 40-ниинь партийна һунгагдамал эдэбхитэд, 28-ниинь нютагай Соведүүдэй депутадаар һунгагданхай. Эдээнһээ гадна 41 хүн комсомолой, 100 гаран хүн профсоюзай болон арадай хиналтын органуудта хүдэлнэ. Партийна олонхи организацинууд КПСС-эй Уставай эрилтэнүүдые, ниитын даабаринуудые хэр дүүргэжэ байһан тухай залуу коммунистнуудай тоо соо зүбшэн хэлсэжэ, һургаал заабари үгэжэ байдаг гуримтай.

Партиин зэргые олошоруулха, партида абтаһан хүнүүдэй шанарайнь бүридэлые һайжаруулха, залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ асуудалнууд саг үргэлжэ, партиин райкомой бюро дээрэ, партийна организацинуудай секретарьнарай семинар болон зүблөөн дээрэ харагдана. Жэшээлхэдэ, партиин райкомой бюро дээрэ «Партида абаха болон КПСС-эй гэшүүндэ кандидадуудые хүмүүжүүлхэ талаар Киргизэй партийна организациин ябуулжа байһан хүдэлмэри тухай», КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые хэр дүүргэжэ байһан тухай «Сибиряк» колхозой парткомой, партиин гэшүүндэ кандидадуудай түрүү үүргые дээшэлүүлхэ болон кандидатска стажые аша үрэтэйгөөр үнгэрүүлхэ талаар ямар хүдэлмэри ябуулжа байһан тухай Туранай совхозой парткомой тоосоон зүбшэгдэһэн байна.

Энэ жэлэй июнь һарын эхеэр КПСС-эй обкомой бюро дээрэ партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр партиин зэргые олошоруулха, залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ талаар КПСС-эй Түнхэнэй райкомой ябуулжа байһан хүдэлмэри тухай асуудал харагдаһан юм. Эндэ хүдэлмэриимнай һайн талые тэмдэглэхэ зуураа, дутагдалнуудай олон бии байһые элирхэйлээ һэн. Жэшээнь, КПСС-эй райком, партийна эхин организацинууд, партиин зэргые олошоруулха гэжэ оролдобошье, үйлэдбэриин гол участогуудтахи партийна нүлөөс үргэдхэхэ, коммунистнуудые тааруугаар хубаарилха хэрэгые гүнзэгыгөөр шэнжэлнэгүй гэжэ шүүмжэлһэн байна. Энэнь тон зүб тобшолол болоно. Һүүлэй жэлнүүдтэ совхозой хүдэлмэришэн болон колхозник коммунистнууд үсөөн байһан зандаа. Хүдөө ажахын гол мэргэжэлтэд болохо механизаторнууд, һаалишад, мал адуулагшадай дунда коммунистнууд үсөөрһэн байна.

Тэрэнэй һүүлдэ уданшьегүй КПСС-эй райкомой ээлжээтэ пленум зарлагдажа, КПСС-эй обкомой бюрогой тогтоол дүүргэхэ талаар районой партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай асуулал зүбшэн хэлсэгдээ һэн. Энэ пленум дээрээ партийна зэргые улам олошоруулха, залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ талаар ямар дутагдалнуудай бии байһые тодоруулаад, саашадаа тэдэниие усадхахын тула ямар хүдэлмэри ябуулагдаха ёһотой байһые зааһан дэлгэрэнгы шиидхэбэри абтаһан байна. Мүнөө тэрэниие бэелүүлхын тула ехэ оролдолго гаргагдана.

Н. ПЕТУХОВ,
КПСС-эй Түнхэнэй райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша.

ЭРДЭМ, ТЕХНИКЫН ТУЙЛАЛТАНУУДТА ҮРГЭН ХАРГЫ

Буряадай АССР-эй промышленна предприятинуудые һэльбэн шэнэлхэ ба техническэ талаһаань шэнээр зэбсэгжүүлхэ асуудалаар үнгэргэгдэһэн республиканска научно-практическа конференци дээрэһээ тэмдэглэл.

Түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй, мүн удаадахи арбан жэлэй хугасаа соо шиидхэгдэхэ гол зорилто хадаа совет арадай ажаһуудалые һайжаруулга болоно гээд КПСС-эй XXVI съезд дээрэ онсо тэмдэглэгдээ һэн. Энэ гүн ехэ зорилго үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлһэнэй, ажалай шанар һайжаруулһанай, эрдэм техникын шэнэ туйлалтануудые ба түрүү онол аргануудые үйлэдбэридөө нэбтэрүүлһэнэй ашаар туйлагдаха байна. Имагтал тэрэнэй ашаар ороной экономикын нөөсэ аһга боломжонууд гүйсэд ашаглагдаха болоно. Эндэ гол фонднуудые болон үйлэдбэриин хүсэнүүдые байгуулха талаар капитальна һомологын түсэблэлгые нарижуулха шухала байна.

Ажалша гарнуудай дуталдадаг ушарһаа табан жэлэй барилганууд дээрэ хүдэлмэришэдэй кадрнууд саг үргэлжэ дутагдана. Тиимэһээ үйлэдбэриин хүсэнүүдэй ургалта имагтал хүдэлжэ байһан предприятинуудые һэльбэн шэнэлһэнэй, тэдэниие техническэ талаһаань шэнээр зэбсэгжүүлһэнэй ашаар туйлагдаха болоно.

Эгээл тиимэһээ энэ асуудалаар республиканска научно-практическа конференци һаяхан үнгэргэгдэбэ. Конференцидэ республикын арадай ажахын һалбари бүхэнэй түлөөлэгшэд — хүтэлбэрилэгшэд, инженерно-техническэ мэргэжэлтэд хабаадалсаа. Тиин эндэ республикын промышленна предприятинуудта хэгдэжэ байһан хүдэлмэри тухай дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн боложо, саашанхи зорилгонууд хараалагдаба.

Жэшээлэн хэлэбэл манай республикын промышленна предприятинууд дээрэ бүхыдөө арбадахи табан жэлэй хугасаа соо үйлэдбэриие һэльбэн заһабарилха ба техническэ талаһаань шэнээр зэбсэгжүүлхэ хэрэгтэ 103 миллион түхэриг мүнгэн зөөри ашаглагдаһан байна. Тиихэдэ энэ табан жэлэй хоёр жэл соо энэ хэрэгтэ 38 миллион түхэриг гаргашалагдаа. Эдэ жэлнүүдэй туршада 12 мянган машина, түхеэрэлгэнүүд шэнээр табигдаһан ба заһабарилагдан һэльбэгдэһэн, 420 автомат ба хахад автомат лининүүд, конвейернүүд болон комплексно-оньһожоруулагдамал участогууд үйлэдбэридэ тодхогдон хэрэглэгдэһэн байха юм. Мүн технологическа 1080 түрүү процессүүд ашаглагдаа. Энэ хүдэлмэри «Бурятавторемонт» нэгэдэлдэ, «Теплоприбор» «Электромашина», авиационно, локомотив-вагон заһабарилгын, судна бүтээлгын, С. М. Кировэй нэрэмжэтэ түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводуудта, Зэдын вольфрам-молибденэй, Онохойн модоной, нарин сэмбын комбинадуудта яһала һайнаар ябуулагдана.

Гэхэтэй хамта һэльбэн шэнэлэлгын ба техническэ талаһаань шэнээр зэбсэгжүүлгын хүдэлмэри республикын промышленна үйлэдбэриин бүхы хүгжэлтэ дээрэ абажа харахада, үшөөл бирагүй һула байһаар. Арбадахи табан жэл соо энэ хүдэлмэри бүхы капитальна һомологын оройдоол 17 процентдэ хүрөө. Харин орон дотор энэ тоо 70 процент болодог байна.

Иимэ байдал республикын промышленна үйлэдбэриин түгэс оньһожоруулагдаһан, хүгжэнги байдалһаа дулдыдана гэхын аргагүй. Промышленностьда һүүлэй жэлнүүдтэ ажалай бүтээсын ургалта һуладанхай. Металл отолдог станогуудай хахадынь, кузнечно-даралтын машинануудай 46 процент, металл хайлуулан шудхадаг түхеэрэлгэнүүдэй 41 процент арбаһаа хори хүрэтэр жэлдэ ашаглагдана. Хуушарһан түхеэрэлгэнүүд илангаяа түлишын, эдеэ хоолой, нютагай промышленностиин предприятинуудта, союзна болон федерациин мэдэлэй предприятинуудай хамһабариин үйлэдбэринүүдтэ олошорһон байна. Жэл бүри эдэ түхеэрэлгэнүүдэй оройдоол 3 процентнь шэнэлэгдэнэ. Тиимэһээ республикын промышленностиин бүхы хүдэлмэришэдэй хахадһаа ехэнхинь гараар хэгдэдэг

Сэлэнгын целлюлозо-картоной комбинадай түмэр замай цехэй хүдэлмэришэд байгша оной хоёр кварталай даабари үлүүлэн дүүргэбэ. Залуушуулай һурган хүмүүжүүлэгшэ, тепловозой машинист Иван Иннокентьевич Буянов (зураг дээрэ) түмэр замшадай һайндэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ шадаа.

А. ЧЕПАКИНАЙ фото.

БАЙРЫН ГЭРНҮҮД БОДОНО

КЫЗЫЛ. Тувын нииослэл хотодо шэнэ микрорайоной олон дабхар гэрнүүд жэрылдэн бодоно. Эндэхи хуурай уларилай онсо илгаануудые хараада абажа, тус микрорайондо зорюулан, архитекторнууд зузаан ханатай, гурбан дабхар шэлтэй сонхонуудтай ба бүри таарууу зохид түхэлтэй байрануудтай гэрнүүдые зохёон хараалһан байха юм.

Эндэ нэгэн доро магазинууд, хүүгэдэй саадууд, һургуули, элүүрые хамгаалгын ба хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын эмхи зургаануудые барина. Ган гасуур тала дунда баригдаһан микрорайондо хожомынь бассейннүүд, фонтанууд баригдаха, һөөг бургааһан, модон һуулгагдаха юм.

Нютагай гэр барилгын комбинат хэрэгтэй зүйлнүүдые эндэ эльгээдэг. Барилгын хүдэлмэриие түргэдхэхын тула комбинадай гол цехүүд шэнэдхэн заһагдаһан байха юм. Предприятиин хоёрдохи ээлжээнэй барилга дүүрэнтэжэ байнхай. Табан жэлэй дүүрэтэр комбинадай продукцяар 300 мянганһаа дээшэ дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд баригдахаар хараалагдана.

(ТАСС).

АЖАЛАЙ ЖУРАМ ШАНГАДХАХА

СССР-эй ЭРХЭТЭДЭЙ ХУУЛИТА УЯЛГА

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ, «Партийна, гүрэнэй болон ажалай журамай алы болохо хазагайруулгатай эрид шууд тэмсэхэ хэрэгтэй», — гэһэн нүхэр Ю. В. Андроповой заабариие совет хүнүүд гүйсэд һайшаажа, ажал ябуулгынгаа хүтэлбэри болгон абаа.

Ажалай журам тухай асуудал юундэ иимэ шанараар табигдаа гээшэб гэхэдэ, нэн түрүүн энэ хадаа ажабайдалаймнай гол эрилтэ болоно. Ажалай, түсэб дүүргэлгын, гүрэнэй журам нотойгоор сахингүйгөөр бидэ урагшаа түргөөр дабшаха шадахагүймнай элип. Эгээл эдэ бүхы асуудалнуудта һаяхан абтаһан «Ажалай социалис журам эхижүүлхэ хүдэлмэри ие шангадхаха тухай», КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ЦСПС-эй тогтоол соо ехэ анхарал хандуулагдана. Ажалай журам бэхижүүлэн һайжаруулха хүдэлмэри партийна, профсоюзай, комсомолой организацинуудай, предприятинуудай, колхоз болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, ажалша коллективүүдэй үдэр бүриин хүсэл оролдолго болохо ёһотой.

Ажалай журам бэхижүүлхэ хэрэгтэ мүн эрхэ хуулиин онол аргануд болон бэсэгүүд нилээд ехэ үүрэг дүүргэдэг. Журам эбдэгшэдтэй болон хазагайрагшадтай этигүүлэн ойлгуулха хүдэлмэри ябуулхаһаа гадна, хуулиин хүсэн хэрэглэгдэдэг юм. Архиншадта, хүдэлмэриһөө хойногшод болон һамшагшадта, үргэн олониитэдэ харюусалгагүй ажабайдалтай хүнүүдтэ, ажал хэдэггүй, эндэ тэндэ зайгуулташа ябагшадта, газарта ажалда орогшод, ... рагшадта зөөлөөр хандаха ябадалые усадхаха саг [illegible].

Манай орон дотор социалис байгуулалтын һая эхилжэ байха үедэ, Владимир Ильич Ленин профсоюзуудай съезд дээрэ үгэ хэлэхэ бэлдэхэ зуураа, партиин дотоодын политикын гол зорилгые иигэжэ тодорхойлоо бэлэй: «Ажалай журам, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэ, хүдэлмэриин эмхидхэл, продуктнуудые ехээр абаха, задагай зайдан ябадалтай, бюрократизмтай хайра гамгүйгөөр тэмсэхэ». Энэмнай манай илалта, амжалтын эшэ үндэһэн мүн.

Эгээл түрүү, хүсэ ехэтэй оньһон техникээр зэбсэгжүүлэгдэһэн мүнөө сагай ниитын үйлэдбэридэ ажалай журамай үүргэ улам бүри түргэнөөр дээшэлнэ. Мүнөө миин байлга, һааталга, һамшалга, хайша хэрэгээр хандалга, алдуу эндүү гаргалга гэхэ мэтэ ябадал илангаяа гэнэтэй, аюултай, түбэг тодхор ехэтэй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Иимэ жэшээ абаад харая. Хүрээ бариһан хүнэй хахад час һамшалга, хүсэ ехэтэй экскаватор гү, али комбайнай жолоошоной, барилгын кранай машинистын 30 минута һааталгые зэргэсүүлжэ боломоор гү? Үгы. Эдэ хоёрой үрэ дүн тад ондоо, жэшэхын аргагүй.

Тиимэһээ иимэ асуудалые зүбөөр шиидхэхэ хэрэгтэ ажалша коллективэй үүргэ улам дээшэлүүлхэ гээшэ тон шухала. Хүн бүхэн коллектив соо, нэгэ бүлэг зоной дунда хүдэлнэ. Энэ бүлэгэй һанал бодол, хүсэл эрмэлзэл хүн бүхэнэй ухаан бодолые ямаршье тогтоол, заабариһаа үлүүгээр нүлөөлэн һайжаруулха аргатай. Ажалһаа хулжагшадта, ажалда һаад түбэг татагшадта, юумэ гүтаажа, шанар муутайгаар гаргагшадта, архиншадта ажалай журам эбдэгшэдтэ үшар ёһо ойлгуулха хүдэлмэриин ямаршье нүлөө үзүүлхэеэ болёо һаань, тэдэнэй тушаа эрид шанга хэмжээ абаха зэргэтэй. Энэ хадаа манай үргэн олониитын, бүхы арад зоной аша түһатай нягта холбоотой.

Мүнөө хүдэлмэриин минута бүхэн нарин тоотой бүридэлдэ абтанхай гэжэ тэмдэглэе. Манай орон дотор оройдоол нэгэ минутын туршада 1400 тонноһоо үлүүтэй шулуун нүүрһэн малтан абтана, 208 тонно булад түмэр дабтагдана. Ороной промышленностьда хүдэлмэриин гансал минута гээлгэ ажалай 200 мянган үдэр хаяһантай адли. Нэгэ минутын үнэ сэн иимэл даа.

1982 ондо манай Буряадай республика дотор захиргаанай табилгаар нэгэ хүнэй ажалай 136928 үдэр хэмжээтэй хүдэлмэриин саг гээгдээ, ажалһаа һааталга бүхыдөө 65194 үдэр болобо. «Бурмясопром» нэгэдэлдэ, Улаан-Үдын нэхэмэл гадар трикотаж хубсаһанай фабрикада, «Буржелезобетон» нэгэдэлдэ, «Электромашина» заводто, «Забайкаллес» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлдэ болон бусад предприятинуудта иимэрхүү шалтагаанаар хүдэлмэриин ехэ саг хаягдана. Гэбэшье хүдэлмэриин саг гээлгые үгы шахуу болгоһон предприятинууд республика доторнай нилээд олон. Тэдэнэй дунда Хяагтын 3-дахи хилээмэнэй завод, Бабушкинай типографи, Галуута-Нуурай, Кабанскын, Хэжэнгын леспромхозууд, архиин завод болон бусад предприятинууд оролсоно.

Эдэ үнэ сэн ехэтэй минутанууд болон үдэрнүүд зүбөөр хэрэглэгдэбэл, хэдэн миллион түхэригэй продукци гаргагдаха байгаа. Энээн дээрэһээ ажалай журам саашадань бэхижүүлхэ, ажалһаа үлэхэ, һамшаха ябадалтай, архидалгатай тэмсэл улам шангадхаха гээшэ хамтын хэрэг болонхой.

Журам бэхижүүлхэ асуудал гансал хүдэлмэришэдтэ, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэ хабаатай бэшэ, мүн энэ хадаа бүхы хүтэлбэрилэгшэдэй ажал хэрэгтэй нягта холбоотой. Энэ зорилгые бултадаа, бүхы ажалша арад зонтоёо нэгэн хамта шиидхэжэ шадахабди. Үйлэдбэри дээрэ ажалай журам болон гурим бэхижүүлхэ хэрэгтэ хоёр талаһаа — хүдэлмэришэдэй зүгһөө, мүн үйлэдбэриин хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө хэшээл оролдолгын, харюусалгын талаар тон адли эрилтэ табигдаха ёһотой.

«Хүдэлмэриин даалгагдадаг участогта ажалай һайн журам хангажа шадахагүй хүтэлбэрилэгшые даалһан тушаалдаа тэрэ харюусалгагүй гэжэ сэгнэхэ ёһотой», — гээд дээрэ дурдагдаһан тогтоол соо сэхэ хэлэгдэнэ.

Ажалай хуулиин ёһоор, предприяти болон эмхи зургаануудай захиргаан хэзээ, хайшан гээд хүдэлмэришэдтэ, алба хаагшадта салин хүлһэнэй түлөөһэгүйгөөр амаралта үгэхэб, иимэ амаралта хэды шэнээн болзортой байхаб гэжэ тодорхойлхо эрхэтэй.

РСФСР-эй КЗОТ дотор 76-дахи статья иигэжэ бэшэгдэнхэй: «Гэр бүлын ажабайдалай болон бусад хүндэтэ шалтагаанаар хүдэлмэришэндэ гү, али алба хаагшадта захиргаан, тэрэнэй мэдүүлгын ёһоор, салин хүлһэнэй түлбэригүйгөөр ойро зуурын амаралта үгэхэ аргатай». Теэд иимэ табилга болон амаралтаар ехэ саг гаргашалагдана. Зарим предприятинууд 10 үдэрэй гү, али үнгэрхэдөө хоёр долоон хоногой амаралта үгэдэг байна. Энэнь хуулиин заабаритай яашье тааралдахагүйһөө гадна, хаанашье тэмдэглэгдэнэгүй.

Энэл статьягай 13-дахи бүлэг соо иигэжэ уншанабди: «Салин хүлһэнэй түлбэригүй амаралта хүдэлмэришэд болон алба хаагшадта гансал предприятиин, организациин болон эмхи зургаанай хүтэлбэрилэгшын табилгаар үгтэхэ гэжэ тогтоохо, тэрэнь тусхай захиралтаар бүридхэлдэ абтаха ёһотой». Энэ статьягай эрилтые наринаар сахибал, хүдэлмэриин хэдэн мянган үдэр алмагдажа болохо юм.

Мүнөө үе сагай эрхэ байдалда совет арад коммунис байгуулалтын гол зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэжэ байна. Иимэ байдалда архидаха ябадал улам тэсэшэгүй болоно. Архинша, һогтуу галзуу ябадалһаа болоко ажалшадай элүүр энхэдэ түбэг татагдахаһаа гадна гэр бүлэ һандаран таһаржа, үри хүүгэдэй хүмүүжүүлгэдэ ехэ муугаар нүлөөлнэ. Архиин һогтууһаа уламжалан, үргэн ниитын болон гүрэнэй урда ямаршье харюусалгаяа алдажа, элдэб аюулта ябадал гаргаха, гэм хэхэ ябадал гарана.

Энэ хорото ябадалтай тэмсэхэ талаар манай хуулиар нилээд шанга хэмжээнүүд баталагданхай. Жэшээлхэдэ, 1972 оной июниин 19-дэ РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум Указ гаргаа һэн. Предприяти, организаци болон эмхи зургаануудай захиргаанууд, профсоюзуудай комитедүүдэй зүбшэһэнэй һүүлээр, архиншадые үйлэдбэриин бүхы гү, али зарим тэды шанда хүртэхэ арга боломжоһоо хаһаха эрхэтэй. Архинша хүнүүдые амаралтын байшан болон санаторинуудта амарха эрхыень хаһажа, гэр байра абаха ээлжээень хойшолуулжа болохо байна.

Ажалдаа хэдэн дахин һогтуугаар гараһан, үгы гэбэл, ажал дээрээ архидаһан, ниитын газарта архи ууһан гү, али һогтуугаар ябаһан хүнүүдтэ иимэ хэмжээнүүдые абажа болохо юм.

1972 оной сентябриин 29-дэ батлан абтаһан Хүдэлмэришэдэй болон алба хаагшадай ажалай дотоодын гуримай тусхай дүримүүд соо ажалһаа гээгдэгшэдтэ, архиншадта шанга эрилтэ табигдана. Хүдэлмэриин бүхы үдэрэй туршада ямаршье шалтагаангүйгөөр ажалдаа ерээгүй хүн ажал хээгүй гэжэ тоологдохо.

Үшөө 1963 оной февралиин 20-до Ажалай талаар гүрэнэй комитет болон ВЦСПС, жэжэ хулиган аяша гаргажа, түрмэдэ хаалгаһанһаа уламжалан дүүрэн саг хүдэлөөгүй хүдэлмэрилэгшэд предприятиин хүтэлбэрилэгшын захиралтаар абаха шанһаа бултанһаань гү, али зарим хубиһаань хаһагдаха юм гээд тайлбарилһан байна. Колхоздо ажалай журам эбдэгшэдые хэһээхэ арга боломжонууд бии. Колхозой жэшээтэ Уставай 28-дахи бүлэг соо хэлэгдэһэнэй ёһоор, ниитын ажахыда тогтоогдоһон ажалда хабаадалтын эгээл доодо хэмжээе ямаршье шалтагаангүйгөөр дүүргээгүй, мүн ажалдаа гараагүй, үйлэдбэридөө хохидол гаргаһан хүн колхозой правлениин шиидхэбэреэр нэмэлтэ түлбэриһөө, мүн материальна бусад урмашуулгаһаа хаһагдажа болохо.

Үнэн сэхэ ажал, ажалай журам сахилга хадаа ажал хэжэ шадаха СССР-эй эрхэтэн бүхэнэй хуулита уялга гэһэн хэлбэришэгүй гол ёһоһоо үндэһэлэн, энэ гүрэн түрын удха шанартай хэрэгые партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд, предприяти болон эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, ажалша бүхы коллектив тоолохо, эрхилхэ зэргэтэй.

Энээн дээрэһээ хүгжэлтэ түгэс социализмын эрхэ байдалда ажалай журам саашадань бэхижүүлгын, архиншад болон архидалгатай тэмсэлэй бүгэдэ арадай шэнжэтэй хэрэг боложо байһаниинь тон зүб, хуулита ябадал болоно бшуу. Ажалһаа һаатиха, ажалдаа гээгдэхэ, үйлэдбэри дээрээ архидаха гэхэ мэтэ ябадалые эрид шууд усадхаха эрилтэ совет хүнүүд табина. Манай хуули, ёһын гурим, журам эбдэгшэдтэ хайхарамжагүй һуляар хандадаг тушаалта нюурнуудта шанга эрилтэ табигдаха ёһотой.

Мүнөө ажалша коллективүүд тухай тусхай Хуулиин, мүн ажалай социалис журам бэхижүүлхэ тухай тогтоолой абтаад, хэрэг дээрээ бэелүүлэгдэжэ эхилээд байхада, совет хүнүүд, партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он), мүн июниин (1983 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь улам түргэнөөр, аша үрэтэйгөөр дүүргэхэ болоно.

А. ИЛЬИН,
юридическэ эрдэмэй кандидат, Буряадай хүдөө ажахын институдай доцент.

Советская страна

ЭСТАФЕТЭ ХАЛАН АБАНА

ДОНЕЦК. Донбассай эгээл үтэнэй предприяти болохо Ленинэй нэрэмжэтэ заводто хэдэн үеын металлургнууд уулзаба. Энэ уулзалга РСДРП-гэй хоёрдохи съездын 80 жэлэй ойдо зорюулагдаһан байгаа. Баярай ороон байдалда залуу хүдэлмэрилэгшэдтэ партийна билетүүд барюулагдаа. КПСС-эй зэргэдэ ороһонтойнь дашарамдуулан, тэдэниие партиин ветерануд түрүүлэн амаршалһан байна.

Эгээл тэдэнэй заводто, үшөө 1898 ондо Юзовкын (тиихэдэ Донецк иигэжэ нэрлэгдэдэг байһан) түрүүшын марксистска кружок байгуулагдаһан ушараар залуу мартеновец Анатолий Болтинков болон тэрэнэй нүхэд омогорхоходонь болохо юм. РСДРП-гэй хоёрдохи съездын дүүрэн сасуу, заводой эмхидэородог большевигүүд меньшевигүүдтэй шанга тэмсэл эхилһэн, Агууехэ Октябриин илалтаар дүүрэтэр тус хотын хүдэлмэришэн олониитын хүндэтэй ударидагшадынь байһан юм.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо 80 жэл үнгэроо, гэбэшье Донецкын металлургнуудай үетэн бүхэн түрүү предприятиингаа тугые дээрэ үргэжэ ябадаг. Граждан дайнай үедэ һандаргагдаһан цехүүдые шэнэдхэн заһалга ба түрүүшын табан жэлнүүдэй рекорднууд, дайнай жэлнүүдэй дүлэтэ үдэрнүүд ба амгалан үдэрнүүдэй ажалай туйлалтанууд — иимэл даа бүхы арадтай хамта заводой хүдэлмэришэдэй гаталһан замынь.

Эрхим шанартай булад үйлэдбэрилхын түлөө бүхэсоюзна социалис мүрысөө үүсхэһэн Донецкын шадабаритад мүнөөшье табан жэлэй түрүү зэргэдэ дабшана. Эндэ үйлэдбэрилэгдэдэг продукциин 94 процентнь эрхим шанартай юм. Энэнь һалбариин эгээл үндэр дүн болоно. Жэлэй эхинһээ хойшо коллектив 8 мянган тонно булад ба эды шэнээн прокат даабариһаа гадуур үйлэдбэрилөөд байна.

СИБИРИИН ГАЗ УКРАИНАДА

КУРСК. Украинын газар дайда дээгүүр Сибириин газда зам нээгдэбэ. Газ дамжуулха Уренгой—Помары—Ужгород гэжэ сорго хоолойн 339 километр утатай Курска участогые гүрэнэй комисси «эрхим» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр ашаглалгада тушаажа абаба.

Краснодар ба Ростов-на-Дону хотонуудһаа «Трубопроводстройн» трестнүүдэй барилгашад болзорһоо хахад жэлээр уридлан хараалагдаһан зорилгодоо хүрэһэн байна. Хүн зоной олоороо ажаһуудаг газарнуудта тэдэнэй хүдэлөөшье һаань, ажалай илалта бэлэн бэшээр туйлагдаа. Хүнхэр жалга, Сейм ба бусад мүрэнүүдэй намаг налхи нуга, транспортын олон тоото һудалнууд, тэрэ тоодо түмэр замууд, шоссе барилгашадай хүдэлмэриие һаатуулһан байгаа. Бэлиг шадабари гаргаха, ажалаа һайнаар эмхидхэхэ хэрэгтэй болоо.

Орловско областьһоо эхилээд Сумска область хүрэ-

ОЛОНОЙ ОРОЛДОГШО

хим амжалтануудые туйлаhанайнгаа түлөө «Социалис ажалай ударник» гэйэн нэрэ зэргэдэ хүртөө hэн. Тиихэдэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын хоёр, мүн гурбадахи гол жэлэй туршада район дотороо радиотехникэ хүгжөөхэ, радиоточконуудые олошоруулха талаар абаhан түсэбөө 130—150 процент дүүргэнэ. Гэхэтэй хамта тэрэнэй бүтээлэн продукци хододоо эрхим шанартай гэгдэдэг. Тогтохо Дымбрыловичэн харадаг аппаратура, телефонно станци, радиоузел болон хэлхеэ холбооной лининүүд саг соогоо заhабарилагдаhан лэ байдаг юм. Юундэб гэхэдэ, энэ хүмнай даахан ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандадаг, хамтын хэрэгэй түлөө оролдон яоадаг хүн гээшэ. Эгээл тиимэhээ тэрэнэйе нютагайнь зон хүндэлдэг, hанал бодолоо хубаалдадаг. Гансашье Санагада бэшэ, мүн Утаата, Далахай нютагуудта хэлхеэ холбооной утаhа татаха ажалда тэрэнэй оруулhан хубитань ехэ.

Тогтохо Дымбрылович гансашье өөрынгөө ажал харяад ябадаг бэшэ, мүн ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Залуу үетэнние hурган хүмүүжүүлхэ, ойлгуулмжын хүдэлмэри үнгэргэхэ талаар тэрэ ехэхэн хүдэлмэри ябуулна.

Һаяхан тэмдэглэгдэhэн Буряадай АССР-ай 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ даабарита гүсэбөө тэрэ 130 процент дүүргэжэ шадаа. Телефонно холбоо саашадань үргэдхэхын, хүн зониие энэ талаар хангалгые бүри hайжаруулхын тула энэ хүнэй оролдожол ябадаг байhаниинь hайшаалтай.

С. БУДАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Т. Д. Садаев.

Захааминай район.

Манай районой ажалшадай олонхинь мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд болоно. Тиимэhээ тэдэниие худалдаа наймаанай талаар саг сооhь hайн хангахын түлөө ехэ оролдолго гарганабди. Районоймнай арба гаран ажахынуудаар 10 автолавка ходо ябажа байдаг.

Тиихэдэ үнгэрhэн хахад жэлэй туршада автолавкануудаймнай наймаалагшад 350 фермэ, отара болон малай гүүртын хүдэлмэрилэгшэдтэ мянга хоёр зуугаад дахин хүрөө. Малшадhаа абаhан 530 захилайнгаа 350-ыень дүүргэжэ шадаа. Тэдэнэр гол түлэб хубсаhа хунар, гутал, ковер, мотоцикл болон хилээмэ, гурил, тоhо, саахар худалдаhан байна.

Ниитын адууhа малай үбэлжэлгын үедэ тэдэнэр, илангаяа олоор ябажа, хэрэгтэй эд бараагаа хүргэдэг hэн. Наймаалагшадаймнай үбэлдөө олоор ябадаг ушарынь харгы замhаа hабагшатай. Юуб гэхэдэ, хабар, намарай, илангаяа зунай сагта холын гүүртэ, отарануудта хүрэхэнь ехэ бэрхэшээлтэй байдаг. Бороогой орожо, шабар, уhанай тогтоходо, бүришье аргаа hаладаг гээшэбди. Тиигэбэшье, манай автолавкын наймаалагшад шабар, уhанда хаагдаабди гэжэ hуудаггүй, шадал соогоол оролдодог юм.

Малшадые эрхимээр хангаха талаар автолавкын наймаалагшад А. П. Княжев, М. Д. Жигжитова, В. Л. Ринчинов, В. И. Тепляков гэгшэд амжалтатайгаар хү-

УЯЛГАЯА ХҮСЭД МЭДЭРЭН

дэлдэг. Эдэнэр худалдаа наймааны зэргэдэ олон жэлэн туршада жагсажа ябаhан хадаа, дүй дүршэлөөр баян, нютаг зондоо хүндэтэй болоhон хүнүүд. Василий Цыктынович Ринчинов арбаад жэлэй туршада Эгэтын сельподо ажаллаха зуураа, нэгэнтэ бэшэ Хүндэлэлэй грамотануудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаhан, олоной hайшаал магтаалда хүртэлэн хүн. Тэрэ эрхим ажалаhаа түлөө «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагдаhан байна. Яруунын совхозой малшад болон хонишодые хангаха талаар автолавкын наймаалагша Виктор Иванович Тепляков нилээд ехэ оролдолго гаргана. Арба гаран жэлэй туршада энэл ажахыдаа таhалгаряагүйгөөр ажаллаха үедөө худалдан абагшадайнгаа ямар эд бараа hайшаадагые, хэндэнь ямар сагта ошоходо сүлөөтэй байдагыень hайнаар мэдэдэг. Эдэнэр жэлэй дүрбэн сагта, hалхи шуургандашье, хура бороодошье hаатангүй, намаг налхитай, шабартай харгыгаар гүйлгэлдэн, малшадта яаранад. Зүгөөр автолавкануудаймнай бүхы наймаалагшад амжалтатай бэрхээр ажаллана гэжэ хэлэхын аргагүй, уялга, харюусалгаяа мартахаяа hаhаhан зарим хүнүүл бии. Автолавкануудай эбдэрхэ ушарнууд олон. Эсэстэнь холын малшад эдеэ хоолой зүйлнүүдтэ ажахын түб ерэжэ, үнэтэ сагаа гээнэ. Ульдэргын, Инсэгын автолавканууд гараж үгы дээрэhээ үбэл, зунгүй газаа байлгагдана. Хоердохеор, манай ажалда юун hаад ушаруулнаб гэхэдэ — харгы зам болоно. Холын гүүртэ хүрэхэ харгыhаа болохо, гол харгынуудhаашье hайн гэхын аргагүй. Эдэ харгынуудые заhабарилаа hаань, гансашье эдэнэр баярлаха бэшэ, мүн районоймнай бүхы ажалшадта аятай, зохид болохо бэлэй. Жэшээнь, Цыдыпдоржиевагай автолавка январь—февраль hарануудта 21 үдэрэй туршада заhабарилагдаа байгаа. Гундын сельпогой 2-дохи автолавка мүн лэ хори гаран үдэрэй туршада заhабарилагдаа. Нёдондо жэл иимэ шалтагаанаар автолавкануудай байhан үдэрнүүдые тоолохо болоо hаа, гансал «Победа» колхоздо 77, «Юбилейный» совхоздо — 36, Нарhатада — 34 үдэр болоно. Иимэ ушарнууд түсэбэй дүүргэлтэдэ ямар ехэ хохидол ушаруулнаб. Харин тиихэдэ ажахынуудай малшад хилээмэ, дабhандаа hуурин ерэжэ хэды сагаа гээнэ гээшэб?

Ажахын хүтэлбэрилэгшэд эдэ бүхы дутуу дундануудаа усадхаха хэрэгтэмнай туhаламжа үзүүлхэ бээз гэжэ найдаданабди.

Н. ГУЛЯЕВ.

Яруунын райпотребсоюзай правлениин түрүүлэгшэ.

ОВОЩ УРГУУЛНА

Байгша ондо «Ильинкинский» совхозой Троицкое hуурин шадар 17 гектар газартай ажалай ба амаралтын лагерь нээгдээ. Зунай үедэ Таловкын, Татауровай болон Хуушан-Татауровай дунда hургуулинуудай 7—9 классуудай 200 шахуу hурагша эндэ үйлэдбэриин практика гаража байна.

Мүнөө гурбадахи ээлжээнэй 65 hурагша ажалаа эхилэнхэй. Тэдэнэр морхооб, редькэ, үгэрсэ, свеклын ургаса уhалжа, харууhална.

Лагериин ажабайдал түсэбэй ёhоор ябуулагдана. Үхибүүд ажалhаа сүлөөтэй сагтаа конкурс, наадануудые үнгэргэхэ, спортивна талмай дээрэ мүрысэхэ угаа дуратай юм. Һаяхан совхозой мэргэжэлтэд hурагшадай хүдэлмэриие хаража, үндэрөөр сэгнэhэн байна.

Н. ТЕСЛЕНКО.

ХҮБШЫН ХАРГЫГААР...

Очерк

ЕВДОКИЯ МИХАЙЛОВНА часаа хараба. Орой болошоол... Тиигээд стартерайнгаа педаль гэшхэхэдэнь, машинынь мотоор нэгэ жэгдээр хүнхинэбэ. Мартын саhаар хушаатай хүбшын харгы урдань зуралзан hунана. Хажуудань автолавкын наймаалагша Александра Дмитриевна Царькова тархяа гунхуулан hажажа hууна. Яахабши даа, хүнгэн бэшэшье үдэр болоо ха юм. Утын зам дабагдаа. Гэртээ хүрэтэрэнь үшөө далаад модоной зай үлэнхэйл. Хэды тиибэшье hаань, Евдокия Михайловнагай досоо хүхюун, хүнгэн. Холын хүүргэ баригшадай отрядта ошожо, тэндэ туха сүлөөгүй ажаллажа байгшадта тон хэрэгтэй зүйлнүүдыень худалдажа, тэдэниие айхабтар баясуулаа. Өөhэдөөшье hарынгаа түсэб дүүргэжэ шадаба бшуу.

Эгээл энэ үедэ машинынь гэрэл соо нэгэ бишыхан хүрин хара ан зурас гэжэ харагдаад, үгы болошобо. Мүн даа, баhал булган. Машинын мөөр доро орохоёо ятараа тэгүүлнэб, шолмонуудшни. Евдокия Михайловна тормозоо шангаар даража, урдахи гэрэлээ унтараагаад, дахин ehaaба. Булган hөөргөө харгы дээрэ гүйжэ гараад, согсойжо hууhан аад, ута бэеэ hунаан хажуу тээшээ hүрэжэ, үдхэн шугы руу дүүлишэбэ. Сэхыень хэлэхэдэ, Байгалай захын тайга соо БАМ-ай жолосшод гансашье булгантай бэшэ, мүн зэрлиг буга, хандагай, шэлүүhэн, шоно гэхэ мэтын ангуудтай үдэрэй дүрбэн сагта уулзажал байдаг ааб даа. Нёзондо хабар тайгын эзэн баабгайтайшье уулзахэ ушар болоо hэн. Юрэдөөл, аргын байгаа hаа, ой тайгын ан амитадта хохидол ушаруулхагүй гэжэ гансашье Евдокия Михайловна бэшэ, харин БАМ-ай бүхы жолоошод оролдодог юм. Тиимэhээ торгон шэнги үhэтэй Байгалай тайгын шэмэг болодог булганууд сахилгаан түргэнөөр харгы хүндэлэн гүйлдэдэг шуу. Хүнhөө айхаяа болижол байна ха юм. Һайн лэ гээшэ.

Харгы дахинаа урдань зуралзаба. Машинын нэгэ жэгдэ хүнхинөөн доро мүнөөдэр бэшэhэн мэдүүлгэ тухайгаа шэбшэжэ үзэбэ. Партида орохо тухайгаа тэрэ үнинэй бодолгото болотшо hэн. Гаражайнь хүтэлбэрилэгшэд, сугтаа хүдэлдэг жолоошодынь энээн тухай саг үргэлжэ hануулдаг байгаа. «Партида орохо, коммунист болохо эрхэтэй хүн гээшэ гүб? Автолавкын юрын лэ жолоошон ха юмбиб даа. Онсо тиимэ хэжэрхиhэн юумэмнишье үгы даа»,— гэхэ мэтээр досоогоо бодомжолно...

Үдэр хада. Александра Дмитриевнагайнгаа наймаагаа хэжэ байхада, хүнэй хараагүй газарта, буландахана hуугаад бэшэhэн мэдүүлгээ замайнгаа путевкотой хамта кабина соохи hарабша дороо хэжэрхёо юм. Хирэ-хирэ болоод лэ гараа hарбайн мэдүүлгэмни бэйрадаа бии гээшэ гү гэжэ шалгажа үзэнэ. Байна даа. Теэд партийна суглаан дээрэ наhанайнгаа намтар хөөрэ гэхэдэнь, юу хэлэлтэйб? Эдэ жэлнүүд соо юу хэжэ үрдөөб? Тэрэнhээ уламжалан, Евдокия Михайловна бүхы наhанайнгаа зам харгыгаар дахинаа ябажа гараhан шуу болобо.

...Украинын ногоон талада урган бодоhон Днепропетровскдо хүдэлмэришэнэй бүлэ соо тэрэ түрөө юм. Һургуулида үшөө hуража байхадаа, ерээдүй тухайгаа ехэл шэбшэдэг hэн. Хани басагадынь артистка гү, үгышье hаа, бусад hони hонин мэргэжэл шэлэхээ хүсэдэг байгаа. Харин Дуся Терешко жолоошон лэ болохоб гэжэ сэхэ хэлэдэг бэлэй. Үнэхөөрөөшье, арбадахиие дүүргээд байхадаа, жолоошодой курсада орожо, тэрэнээ амжалтатайгаар түгэсхөө юм. Эгээл тэрэ үедэ Казахстанда шэнэ газар хахалагдажа эхилээд байгаа бшуу. Днепропетровскын комсомолшуудтай дуутай шуутай нэгэ вагондо hуужа, Дуся тиишэ зорёо hэн. Ямаршье гоё саг гээшэ hэм! Атбасарска районой «Днепропетровский» совхозой жолоошон Евдокия Терешко шэнэ газарай харгынуудаар юhэн жэл соо ашаа зөөhэн намтартайл. Хани нүхэртээшье hалан хахасаха баатай болоо. Ушар юуб гэхэдэ, тэрэнь хатуу харатай нүхэсөөд, хамаг ажал хэрэгээ хаяа. Үдэшэлэн hогтуу ерээд, өөрыень, үхибүүдээ айлгаха, бэлин шэбшэг хэлэжэ, элдэбээр занаха. Тэсэхэ аргань яашье hалаа. Энэл үедэ Байгал-Амарай түмэр замай барилга тухай hураг суу холо, ойгуур таража, жолоошод тэндэ хэрэгтэй гэжэ дуулахадаа. Евдокия Михайловна тэсэнгүй мэдүүлгэ үгөөд, тиишэ ошохоор шиидээ бэлэй.

Тэрэ гэhээр Евдокия Михайловна Терешко зургаан жэлэй туршада БАМ-ай Буряадай участогта хүдэлжэ байна. Эндэ тэрэниие түрэл хүн шэнгеэр угтаа юм. Гэр байрашье үгөө, ажалдашье гансата абаа. Юрэдөөл, иишэ ерэhэндээ тэрэ багаханшье халаглаагүй даа. Евдокия Михайловна түрүүшын үдэрhөө шахуу «Нижнеангарсктрансстрой» гэжэ трестын хүдэлмэришэдые хангалгын управлениин автолавкын жолоошоноор ажаллажа эхилээ hэн. Сэхыень хэлэхэдэ, ажалынь хүндэшье hаа, hонин байба. Үдэр бүри шахуу холын рейснүүдтэ гарахаш. Нэгэн гэбэл, модо отологшодто, үгы гэбэл, саhан сагаан хадын гүн руу түнхин ороhон тоннельшэдтэ, тайгын харьяа горход дээрэ хүүргэ барижа байhан хабсаргагшадта ошохош. Углөөнhөө үдэшэ болотор 300—400 километрэй зайе дабажархиhэн байхаш. Тиигээдшье тайгымнай харгы Казахстанай Тургайн таладахи харгыдал бэшэ аабдаа. Хэды тиимэшье hаань, Евдокия Михайловна харюусалгатай ажалдаа, бар тайгын заха хизааргүй гүндэ дурлажа үрдөө юм. Тэрэнэй нюдэн дээрэ сэнхир Байгалhаа эхилээд, Агууехэ номгон океан тээшэ зурыhан шэнхинээтэ булад харгы баригдажа байна бшуу. Энэ хэрэгтэ Евдокия Михайловнашье өөрынгөө бишыханшье хубитые оруулалсанаб гэжэ hанахадаа, сэдьхэл зүрхэнhөө баясадаг. Баясаншьегүй яахаб даа!

Тэрэнэй жолоододог «93-99» номертой бүхээгтэй машинын барилгашадта дүтэлэн ерэхэдэ, тэдэнь хэды шэнээн хүхидэг гээшэб. Ушар юуб гэхэдэ, автолавкань хододоо тон хэрэгтэй, промышленна, эдеэ хоолой эд бараа элбэг ехээр асардаг, урдань захиhан зүйлнүүдыень заабол ээдтэнь хүргэхэ гэжэ шармайдаг ха юм. Юрэдөөл, эдэ зургаан жэлэй туршада автолавкынь хүдэлмэри тушаа худалдан абагшадай зүгhөө нэгэшье гомдол ороогүй бшуу. Харин hайниие хүргэhэн тэмдэг бэшэгүүдые, Хүндэлэлэй грамотануудыень тоолохо болоо hаа, мэдэнэгүйб, нилээд олон байха даа. Тиихэдэ Евдокия Михайловнагай жолоододог машина эндэхи, сэхыень хэлэхэдэ, бирагүй муу харгыгаар хоёр зуу мянган модо ябаашье hаа, шэнэ зандаа шахуу...

Сугтаа хүдэлдэг жолоошодыньшье, Евдокия Михайловнагай энхэргэн эхэнэр зүрхөөрөө ойлгоходонь, өөртэнь хүндэлхы ёhоор хандадаг гээшэл ха. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр Терешкодо хэзээдэшье туhалхаар бэлэн байдаг. Хэрбээ харгы дээрэ машинынь байжа байхые харажархёо hаа, жолоошон бүхэн ашаатайшье, үгышье hаа, ойронь ерэжэ: «Туhаламжа хэрэгтэй гү?» — гээд асуудаг заншалтай.

Евдокия Михайловна ниитынше хүдэлмэридэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хандадаг. Сэхыень хэлэхэдэ, иимэ ажалтай хүндэ сүлөө сагшье тиимэ элбэг хаанаhаа олдохо бэлэй даа. Гэбэшье, хамтын хэрэгтэ хам ородог заншал тэрээндэ үшөө Казахстанhаа үлэhэн байха. Нэгэ дахин Евдокия Михайловна Северобайкальскын поселково Соведэй (тиихэдэ Северобайкальск город болоогүй байгаа бшуу) депутадаар hунгагдажа, нилээд оролдолго гаргаhан, хүн зоной зүгhөө hайн hайхан үгэнүүдтэ хүртөө юм. УРС-ын профкомой гэшүүн ябаа. Худалдаа наймаанай болон ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдhөө бүридүүлэгдэhэн уран hайханай самодеятельность эмхидхэхэ хэрэгтэ халуунаар хабаадаhан байха. Тэрэниие өөрыень «Манай Зыкина» гэжэ мүнөөшье магтан хэлсэдэг. Ушар юуб гэхэдэ, Евдокия Михайловна багаhаа дуунда дуратай hэн. Тэрэ хоолойгоо хашангүй, аятай зохидоор «Минии одон, хурсаар ялара» гэhэн романс, мүнөө үеын «Росси, би шамда дуратайб», «Ододые үгтуулан» гэхэ мэтэ дуунуудые абьяастай хонгёогоор гүйсэдхэжэрхидэг юм. Украин арадай дуунуудые уянгалан дуулахадаа бүришье бэрхэл гээшэ ха.

Үхибүүдыньшье мүнөө хүл дээрээ гаранхай. Надя басаганиинь дунда hургуули дүүргэмсээрээ, БАМ-ай барилгашадай зэргэдэ жагсаа. Мүнөө тэрэ «ЛенинградБАМстрой» гэжэ нүүдэл оньhожоруулагдамал колонныи крановщигаар хүдэлнэ. Надя эрхимүүдэй тоодо оронхой. Нёдондо жэл Ленинградhаа ерэhэн барилгашан хүбүүнэй hамган боложо, дуутай шуутай БАМ-ай түрэ наяраа бэлэй. Мүнөө Евдокия Михайловна Женя гэжэ нэрэтэй зээ хүбүүтэй болонхой. Тиихэдэ, өөрынь Геннадий хүбүүн долоодохи класста hуража байнхай. Иимэл даа тэрэнэй гэр бүлын хэрэгүүд...

Евдокия Михайловна мүнөөхи мэдүүлгээ дахин барижа үзэбэ. Яашахаб даа, байрадаал байгаа гүбэ? Хажуудахи ханинь — Александра Дмитриевна Царькова бүришье бүхөөр унташаба хэбэртэй, юуб гэхэдэ, бүхы бэеэрээ тэрээндэ нэнгэн няалдана. «Унта, амара, үглөөдэр үшөө холын замда гаража магадбди», — гэжэ Дуся тэрээндэ хандан, досоогоо шэбшэнэ. Машинашье, нэгэ жэгдээр хүнхинэн, газараа хороон, урагшаа дабшаhаар...

Саашадаа тэрэнэй hанаа бодолынь нэгэ бага хадуурхэ, ажал хүдэлмэриеэ, суг хүдэлдэг нүхэдөө дурсажа эхилнэ. Сэхын хэлэхэдэ, иимэ бар тайга, хоорондоо холбоо барисаа багатай нютагуудта ажаhуудаг, ажалладаг БАМ-ай барилгашадые барагаар хангаха хэрэгтэ жолоошод ехэл үүргэ дүүргэнэ даа. Нүүдэл наймаан эндэ гол шухала hуури эзэлдэг ха юм. УРС-дань 200 гаран машина тоологдодог. Тэдэнь үдэр, hүни гэжэ илгаагүй ашаа тээнхэй али бүхы харгынуудаар hүндэлжэл ябадаг шуу. Дэмы бэшэ эрхим наймаалагшадай, тогоошодой, хилээмэ баригшадай хажуугаар түрүү жолоошод Николай Михайлович Млевскиин, Иван Дмитриевич Шелковниковой, Петр Павлович Ковалиин нэрэнүүдые дурдана ёhотой.

...hүниин арбан нэгэ болохоёо байхада, Евдокия Михайловна машинаяа автобазынгаа хашаа худар оруулаа hэн. Иимэ үедэ гараж соо хон-жэн байдаг. Хүншье харагдахагүй. Зүгөөр мүнөө кабинынгаа үүдэ нээгээд, шалан татаhан хүлөө тэниилгэн доошоо буухадаа, залд гэхэhээ нааша болобо бшуу. Юуб гэхэдэ, рейсдэ гараагүй жолоошод —хани нүхэдынь—бултадаа шахуу тэрэниие угтан ерэжэ ябаба ха юм. Энэнь юун гээшэб? Ягаан дүлэн мэтэ ялалзаhан бүхэли тэбэри гэхээр тэрэнги тэрээндэ нүхэдынь барюулба.

—Түрэhэн үдэрөөршни амаршалнабди. Дуся! — гэжэ тэдэнэр ээлжээ ээлжээгээр гарынь шангаар адхана.

Гайхалтай байна даа. Түрэhэн үдэрынь гэжэ хуу мэдэхэ байна бшуу. Тиин эртээнhээ сэсэгүүдые бэлэг болгон барюулхаар бэлдээ гээшэл... Үглөөгүүр эртэ гаражhаа машинаяа гаргаад, замда мордоходоо энээн тухай хэндэшье үгэ хэлээгүй hэмнай. Үнгэржэ ерэхэдээ, бүхэлиин ута үдэр энэ тэрэ хэрэгээр иишэ тиишээ гүйлгэhөөр ябатараа өөрөөшье түрэhэн үдэр тухайгаа мартажархёо шахуул. Юрэдөөл, мүнөө яаха аргагүй тэбдэнхэй, уяранхайшье Евдокия Михайловна нүхэдэйнгөө урда зогсоол даа. Тэдэнь ажалша хүдэр гараараа хүлэршэhэн гарнуудыень адхажал мэдэнэ.

— Баяртай, hайн ябыш даа, Дуся! Ута наhа, удаан жаргал шамда хүсэнэбди!

Тэрэнгиеэ тэбэрээд, ягаа улаан дэльбэнүүдтэнь хүйтэн хасараа няагаад, яаралгүйгөөр гэр тээшээ алхалжа ябахадаа: «Ягаашье hаа, би зол жаргалтайб», — гэжэ эжэлүүдгүй бодоно. — Үглөөдэр үнөөхи мэдүүлгээ парткомойнгоо секретарьта заатагүй барюулхаб. Иигэжэ нүхэдэйнгөө найдажа, иигэжэ хүндэлжэ байхада, ашыень харюулхын тула заабол коммунист партиин гэшүүн ябаха зэргэтэйб».

Зүб лэ шиидээл даа Евдокия Михайловна Терешко, яаха аргагүй зүб шиидээ. Иимэ үсэд, hанаhанаа табидаггүй, үнэн сэхэ хүнүүдэй партиин зэргэдэ ороогүйдэ, ондоо хэн коммунист болоолтойб!

В. ОРЛОВ.
Б. ДОРЖИЕВА.

Хилын саанаhаа

ТАСС — АПН

…ДАХИ КОНГРЕСС

данов конгрессэй делегадуудые амаршалаа. Эб найрамдалые сахин хамгаалхаhаа, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахаhаа ондоо шухала зорилго үгы юм гээд тэрэ тэмдэглээ. НРБ-гэй, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай залан шууд политикань энээндэ зорюулагдадаг. Соёлой үнэтэ баялигуудаар андалдаха, хоорондоо харилсаа холбоотой байха гэжэ биднэ үнэн зүрхэнhөө хүсэдэгбди, — гээд тэрэ хэлээ.

Конгресс августын 15-да дүүрэхэ юм.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ЖАГСААЛ

НЬЮ-ЙОРК. «Ядерна буу зэбсэгүүдые усадхаха!», «Баруун Европодо американ шэнэ ракетэнүүдые тодхоолгохогүй», «Буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгэдэ бэшэ, харин эдеэ хоолдо, хүдэлмэридэ мүнгэ зорюулха» гэhэн уриануд доро Осло-Нью Йорк — Вашингтон замаар Скандинавска оронуудай эхэнэрнүүдэй жагсаал үнгэрнэ.

Американ засаг захиргаанай дайн дажарта бэлдэжэ байhан ушарhаа уласхоорондын байдалай улам түгшүүрилтэй болоод байhаар hанаагаа зобожо байhан тухайгаа эндэ болоhон пресс-конференци дээрэ жагсаалда хабаадагшад хэлээ. Амгалан тайбан байдал сахин хамгаалха, манай газар дэлхэйе ядерна үхээри болгуулхагүй гээшэ түби дэлхэйн олон түмэн хүн зоной гол зорилго ... болоно, — гээд, Норвегиин түлөөлэгшэ Торилл Эйди мэдүүлээ. Баруун Европодо далита ба «Першинг-2» ракетэнүүдые тараан тодхуулхагүй гэжэ Баруун Европын олонхи хүн зон тэмсэнэ гээд тэрэ тэмдэглээ.

Совет номууд Индидэ жэлhээ жэлдэ улам бүри суурхадаг боложо байнхай. Жэл соо 1 миллион гаран совет номуудые энэ орон худалдажа абадаг гээшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Делидэ болоhон номой ярмаргай үедэ.

ТАСС-ай фотохроника.

…-гэй ПАРТИЙНА …ЦИНУУДАЙ СУГЛААНУУД

[illegible] Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха талаар Советскэ Союзай, ГДР-эй ба бусад социалис гүрэнүүдэй дурадхалнуудые hайшаан дэмжэдэг байhанаа коммунистнууд элирхэйлээ.

Ажалша коллективүүдэй абаhан үйлэдбэриин даабаринуудые үлүүлэн дүүргэхэ уялганууд болон программануудые бэелүүлгын дүнгүүд суглаанууд дээрэ согсологдоhон байна.

…М-гэй СЪЕЗД ДЭЭРЭ

байдал хүсэдэг бүхы хүнүүд хүсэлэл оролдолгонуудаа нэгэдүүлжэ, Вашингтониие эдэ дурадхалнуудта харюусахыень, дай жүрөөдэлгын хараа шугамhаа арсахыень баадхаха зэргэтэн гээд П. Гомес онсолон заагаа.

Элидхэл дотор Рейганэй засаг захиргаанай түбэй Америкэдэ бэелүүлдэг ээзрхэг түримхэй хараа шугам эрид шууд буруушаагдана. Түбэй Америкэдэхи зүришэлдөөтэ байдалые амгалан ёhоор гурамшуулха замуудые бэдэрхэ талаар Мексикын правительствын ажал ябуулгада hайн сэгнэлтэ үгтөө.

ОСПМ Никарагуае сүм дэмжэдэг, Сальвадорой ба Гватемалын патриодуудай тэмсэлтэй нэгэн hаналтан юм гээд элидхэлшэ тэмдэглээ.

Элидхэл дотор Мексикэдэхи байдалда ехэ анхарал хандуулагдаа. Американ уласхоорондын корпорацинуудай тонон дээрмэдэлгын политикын эсэстэ орон дотор финансово-экономическа хүндэ хүшэр байдал тохёолдонхой гээд элидхэлшэ заагаа. Энэнь юун дээрэhээ харагданаб гэхэдэ, ороной гадаадын үри шэри тон ехэ хэмжээндэ хүрөө, хүдэлмэригүйшүүлэй тоо олошорно, мүнгэнэй сэн унана, үргэн олониитэ зоной hуудал байдал улам муудана. Иимэ эрхэ байдалда өөhэдынгөө бодото эрилтэнүүдые хамгаалха тэмсэлэй үргэн ехэ программа хото, хүдөөгэй ажалшадта ОСПМ дурадхаха hанаатай.

Съездэ эльгээгдэhэн амаршалгануудые аха дүү партинуудай түлөөлэгшэд уншаа, КПСС-эй делегациие толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй Арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ А. М. Школьниковой Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй амаршалгые соносхон уншахадань, суглараагшад халуунаар угтаа. «В. И. Ленин Разливта» гэhэн скульптурые бэлэг болгожо, партийна хуралдаанда тэрэ барюулаа.

Съездын делегадууд ОСПМ-гэй ЦК-гай элидхэлые зүбшэн хэлсэжэ эхилээ.

ИТАЛИИН ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ПРОГРАММА

РИМ. Италиин Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Б. Кракси правительствынгаа программые парламентын үзэмжэдэ табиба. Табан партинуудай: христиан-ско-демократическа, социалис, республиканска, социал-демократическа ба либеральна партинуудай түлөөлэгшэдhөө байгша оной августын 4-дэ тэрэ бүридхэгдэhэн байгаа.

Парламентаринуудай урда үгэ хэлэхэдээ, Б. Кракси шэнэ кабинедэй ажал ябуулгын гол шэглэлнүүдые найруулhан байна. Гадаадын политикын талаар Итали зүришэлдөөтэ асуудалнуудые, хөөрэлдөөнүүдые хэжэ, амгалан ёhоор шиидхэхэ, бусад гүрэнүүдтэй, тэрэ тоодо социалис гүрэнүүдтэй харилсаа холбоогоо хүгжөөхэ юм гээд тэрэ мэдүүлээ.

СОЁЛОЙ hОНИН

Искусствын туhаламжаар хүмүүжүүлхэ талаар уласхоорондын эмхиин (ИНСЕА) Европын, Африкын ба Дүтын Зүүн зүгэй оронуудта хабаатай Болгариин ниислэлдэ эхилhэн долоодохи конгрессэй хэмжээн соо выставкэ үнгэргэгдэнэ.

ПРАГА. Сентябрь hарада Москвада нээгдэхэ уласхоорондын номой ярмагта Чехословаки 5 мянганhаа дээшэ хэhэг шэнэ номуудые харуулха юм. ЧССР-эй 40 шахуу хэблэл совет ниислэлдэ уран hайханай, политическэ, научно-техническэ эгээл hүүлшын номуудые, зурагуудтай альбомуудые, словарьнуудые, харуулха юм.

Ном хэблэхэ ба соёлой ажабайдалай талаар чехословак совет харилсаа холбоое харуулhан шэнэ номууд ЧССР-эй экспозицида онсо hуури эзэлхэ юм, — гээд «Дилиа» гэжэ агентствын директор Р. Юрак ТАСС-ай корреспондентдэ мэдүүлhэн байна.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

ХУРЯАЛГЫН ХҮДЭЛМЭРИ ДҮҮРЭНТЭНЭ

СОФИ. Болгариин полинууд дээрэ ороохото ургамалнуудые хуряалга дүүрэнтэнэ. Сагай уларилай орёо хүшэр эрхэ байдалда тэрэ үнгэрнэ. Олохон районуудта аадарлана, хура бороон ехээр ороно. Гэбэшье аграрно-промышленна комплекснуудай хүдэлмэрилэгшэд шэниисэ болон ешмээн хуряажа дүүргэhэн тухайгаа үдэр бүри элидхэнэ.

Мүнөө жэлдэ тон богони болзорто хуряалгын хүдэлмэри үнгэрнэ. Хүдөөгэй ажалшад нарятай сэлмэг үдэр бүхэниие хэрэглэнэ. Ахалагша классайхидай ба студентнүүдэй хэдэн зуугаад отряд, СССР-эй ба ЧССР-эй анда областьнуудhаа, тэрэшэлэн ГДР-hээ ерэhэн хани барисаанай экипажнуудай механизаторнууд таряашадта ехэ туhаламжа үзүүлнэ.

Орон дотор бүтээгдэhэн, мүн СЭВ-эй гэшүүн-оронуудhаа, тэрэ тоодо Советскэ Союзhаа абтаhан хүдөө ажахын шэнэ техникэ Болгариин хүдөөгэй ажалшадай хүдэлмэриие хуряалгын энэ хаhада нилээд хүнгэдхөө.

АЛДАРТА ОЙН БАЯРАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

ГАВАНА. Монкадын казармые баатарлигаар добтолhон ушар гушан жэлэй ойн хүндэлэлдэ үнгэргэгдэhэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр Матансас провинциин Эдди Тейхейрогой нэрэмжэтэ бүд нэхэлгын фабрика эрхим гэжэ мэдэрэгдээ юм. Тус предприятиин хүдэлмэрилэгшэд үйлэдбэриин түсэбүүдые үлүүлэн дүүргэhэн, түүхэй эдүүд болон материал алмаха талаар үндэр дүнгүүдые туйлаhан байна. Бүтээн гаргадаг зарим продукцидань Гүрэнэй шанарай тэмдэг олгогдоhониинь, тэдэнэй шухала туйлалта болоно.

Кубын бүд нэхэлгын промышленность хахад жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргээд, 2,7 миллион песогой продукци түсэбhөө гадуур үйлэдбэрилөө юм.

Соёлой hонин

Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ В. Р. Шангинагай хүтэлбэрилдэг Онёогой соёлой байшангай дэргэдэхи агитбригадынхид эдэбхитэй хүдэлмэрэеэ районой доторой суурхадаг юм. Соёлой залигай эдэ басагадай хатар наадана харуулхаяа эрэхэеэнь заха холын зэмлэнүүдтэшье, хүриш hүүринүүдэй клубүүдтэшье хүлеэдэг болохор унинэй. Эдэнэр Баян-Голой түбэй клуба системын агитбригадынхидтай сүг Со-ёл, Үржил, Баянгол, Шитхан болон бусад нютагуудар айлшална, hонирхолтой концертнүүдые харууна.

Соёлой байшангай уран hайханай хүтэлбэрилэгшэ Виктор Эрдынеевэй гүйсэдхэдэг ирагуу hайхан буряад дуунууд, Онёогой дунда hургуулиин

АГИТБРИГАДА АЙЛШАЛНА

найнадахи класста hурадаг Марина Фёдорова, Марина Нурисланова гэгшэдэй уян нугархай хатар, Валентина Раднаевна Шангинагай шадамар бэрхээр дуулыдаг шог дуунууд бүгэдэниие хүхэрлүүлдэг байгаа. Гадна концертын программада уран шүлэгүүд, үгүүлэлнүүд, багахан шог зүжэгүүд орсон.

Агитбригадынхид малшадай заа... хүдэлмэрилэгшэдэй хэгээр айлшалахадаа, имагтал хатар наадан харуулаад ябадаггүй бэшэ, харин малай хашаа хорёо сэбэрлэжэ, сагаалжа үгэхэбэ эхилэлээд, элдэб янзын хүдэлмэри хээгэ, малшадта гэрэтэйхон туһа хүргэдэг hайхан заншалтай юм.

Б. ДОРЖИЕВА.

ХЭБЭД НОМИН ХЭЖЭНГЭЭР...

hайхан поэдүүд Лонсон Танхаев, Георгий Дашабылов гэгшэд Хэжэнгын районой ажахынуудаар ябажа, уншагшадтаа уулзаба. Тэдэнэр нэн түрүүн «Первомайский» совхозой гурбадахи отделениин түб Хөөрхэ госхоной улад зонтой уулзажа, зохёохы ажал хэрэгүүдтэ танилсуулба. Энэ нютагта ажаһуудаг, ажалладаг, шүлэг бэшэгшэ Дансаран Доржготубай уулзалгые оролто үгөөр нээбэ. Республикын уран зохёолшолой холбооной литературна консультант нүхэр Л. Танхаев буряад уран зохёолнодой һүүлэй үеын зохёол, бүтээлнүүд тухай дэлгэрэнгүйгөөр хөөрэжэ үгөөд, сугларагшадые шэнэ шүлэгүүдтээ танилсуулhан байна.

Удаань «Байгал» журналай харюусалгата секретарь нүхэр Г. Дашабылов журналайнгаа ажал хэрэгүүдтэй, ямар шэнэ зохёолнуудые hаяын номерто толилхо түсэбтэй байhанаа хөөрэжэ үгөөд, мүн лэ шүлэгүүдээ уншажа, халуун угтагдаба. Һүүлдэнь Улаан-Үдын телевидениин студиин буряад хэлэн дээрэ дамжуулагдадаг уран зохёолой редактор М. Батоин студиядаа буряад редакциингаа ажал тухай хөөрэжэ, богони шог рассказуудаа уншажа үгөө.

Илангаяа Могсохоной совхозой Улаха-Аралай hү hаалиин фермын hаалишадтай, «50 лет Октября» совхозой эхэнэрнүүдэй тракторно-таряан ажалай бригадын гэшүүдтэй (тэдэнэр мүнөө үбhэ хуряалгада ажаллажа байна) болоhон уулзалганууд hонирхолтой байгаа.

Б. НАМДАКОВ.

БАЯРТАЙ, ХҮНДЭМҮҮШЭ БУРЯАД ОРОН!

Туркмениин ССР-эй арадай хатарай габьяата ансамбль хүндэмүүшэ Буряад ороной ажалшадта бэлиг шадабараа харуулба. Тэрэнэй программада дэлхэйн олон арадуудай хатарнууд ороно. Табин хүнhөө бүридэhэн ансамблиинай гэшүүдэй дунда түрэл хизаартаа суутай болоhон уян бэрхэ хатаршад, Туркмениин ССР-эй габьяата артистнар Байрам Наметтуров, Худайберды Клычев, Гуля Курбанниязова, Курбан Курбантылиев, Гуля Аннамамедова болон бусад олон бии.

Манай артистнар эгээн түрүүшынгээ концертые Буряадай АССР-эй ниислэл — Улаан-Үдэ хотын ЛВРЗ-гэй С. Орешковэй нэрэмжэтэ паркын эстрада дээрэ харуулаа hэн. Удаань Загарайн районой Татарский Ключ, Улаан-Үдын хүдөөгэй районой Ивалга, Доодо-Ивалга, мүн Прибайкалын районой Татауроао hууринуудай ажалшадта айлшалаба.

Мүнөөдэр бидэ, Байгалай үмэнэхи үзэсхэлэн hайхан байгаалитай нютагнаа Новосибирскэ областьда зорюулжэ урда, «Баяртай, хүндэмүүшэ Буряад орон!..», гэжэ үнэн зүрхэнhөө хэлэнэбди.

Нуры ГАРРЫЕВ,
ансамблиин уран hайханай хүтэлбэрилэгшэ.

НЭГЭДЭХИ ШАНДА ХҮРТЭБЭ

РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын коллеги, РСФСР-эй Хүдөө ахахын министерство, РСФСР-эй Үрэ, жэмэстэ-овощиин ахахын министерство болон РСФСР-эй хүдөө ахахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай республиканска комитедэй президиум автономито республиканууд, хизаарнууд, областьнууд болон районуудай hурагшадай үйлэдбэриин бригадануудай дунда дэлгэрhэн Бүхэроссиин социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые хаража үзэбэ. Тэрэнэй ёhоор hурагшадые ажалда дадалтайгаар хүмүүжүүлхэ талаар түйладаhан амжалтануудтухай, мүн СССР-эй Эдэ хоолой программые бэелүүлгэдэ тэдэнэй оруулдаг ехэ туhа наймэн онсолон тэмдэглэгдэбэ.

Бүхэроссиин социалис мүрысөөнэй дүнгөөр Буряадай АССР-ай Бэшүүрэй районой Шэбэртын дунда hургуулиин hурагшадай үйлэдбэриин бригадын коллективтэ РСФСР-эй Хүдөө ахахын министерствын нэгэдэхи шан олгогдобо.

Л. АЛЕНКИН.
Москва.

ХАБАРОВСК ЗОРИБО

Чехословакиин социалис республикын эстрадна бүлэг тус ороной мэдээжэ дуушан Лешек Семелкын хабаадалгатайгаар манай республикада гастрольдо дүүргэбэ. Энэ бүлэг найман хүнhөө бүридэнэ.

Эстрадно - инструментальна ансамблиин ирагуу гүйсэдхэлгэ доро Лешек Семелка хизаар орой тухайгаа, иниг дуран тухай олон дуунуудые гүйсэдхэнэ байна.

Чехословакиин эстрада бүлэг мүнөө Хабаровск хото зорибо.

АРШААН БУЛАГУУД АШАГЛАГДАНА

Захааминай районд хүнэй бэедэ туhатай элдэб минеральна бодосуудтай аршаан булагууд бии юм. Арба гаран аршаан булагуудта зунай туршада нютагай болон бусад районуудай хэдэн зуугаад хүн зон ерэжэ амарна, бэеэ аргална. Жэшээнь, июнь hараhаа эхилжэ Үлэгшэнэй хоёр аршаанда 60 хүн, Далахайн аршаануудта — 110, Бугарингшада — 60, Енгорбойдо 180 хүн гол түлэб хоёр долоон хоногой туршада амараад бусаба.

Һүүлэй жэлнүүдтэ илангаяа Енгорбойн аршаанда хүнүүд олоороо ерэжэ бэеэ заhана. Эндэ намар болотор 400 гаран хүн бэеэ эмшэлхээр хараална. Юуб гэхэдэ, тус аршаан хүнэй үе мүсэдэ, элдэб органуудта hайнаар нүлөөлнэ. Эндэхи аршаан булагууд нюдэнэй, зүрхэнэй, хотын, эльгэнэй гэхэ мэтээр илгаруулагдадаг гээшэ. Илангаяа ехэ аша туhатайнь халуун аршаан болоно. Тэрэнэй халууниинь 40 градус болодог. Хүдөө нютагуудай аршаануудые шэнжэлдэг Томскын институдай 1969 ондо элирүүлhэнэй ёhоор, Енгорбойдохи энэ уhан радонтой байшоо. Тиимэл хадаа суута «Нилова пустынь» гэжэ аршаанhаа дутахагүй шанартай гээшэ. Мүн эндэхи аршаан булагууд сульфат-гидрокарбонат болон бусад минеральна бодосуудаараа хоорондоо илгардаг байна. Енгорбойн аршаанай үшөө нэгэ онсо шэнжэнь гэхэдэ, шуhаша хорхойнуудаар (пиявканууд) элбэг. Замаг, шабар ехэтэй багахан нуур соо иимэ хорхойнууд олоор амидарна. Үбшэнтэнэй шуhанай дарасые (давлени) хэмдэнь оруулхын тулада тэдэ пиявка хорхойнууд хэрэглэгдэнэ.

...Енгорбой тосхонhоо баруун хойшоо, Зэдэ голой эрьеhээ 3 модоной зайда аршаан булагууд бии. Үндэр хадануудаар гурбан талаhаа түрингдэhэн хабшуу жалга. Тэдэнэй дундуур түргэн, дошхон горхон хүүеншааян урдана. Энэ аршаан 1775 ондо олдоhон түүхэтэй.

Элдэб үбшэндэ нэрбэгдэhэн, үе мүсөө гэмтээhэн хүнүүдые эмшэлхэ, хүн зоной амарха районно түб эндэ эмхидхэхэ гэhэн асуудалнууд табигдадаг болоhоор үнинэй ааб даа. Байгша онhоо КПСС-эй райкомой, райсоведэй гүйсэдкомой шиидхэбэреэр, Енгорбойн аршаанда түрүүшын капитальна барилганууд бодхоогдожо эхилээ. Тиин «Бурводстройн» нүүдэл колонныш (начальнигынь Д-Н. Б. Будаев) хүдэлмэришэд нёдондо намар автомашиныш ябаха харгы гаргажа, энэ жэлдэ байрын хоёр дабхар гэр ашаглалгада оруулба. Мүн «Межколхозстройн» нүүдэл колонно тус бүридөө хоёр hууритай найман таhалгатай, хоёрдохи дабхартаа 10 хүнэй амарха шэллэhэн берандатай байшан барна. Иимэрхүү байра госпромхозой коллектив бодхоонхой. Бүхы барилгануудые шадабари ехэтэй мэргэжэлтэд бүтээнэ. Эртэ хабарhаа эхилжэ эндэ хүдэлмэрилдэг барилгашадай дундаhаа Бадмажап Санжеевэй, Цырен-Доржо Санжижаповай хүтэлбэрилдэг бригаданууд шалгарhаар. Баян дүршэлтэй Гармажап Дашеев хоёр дабхар гэрнүүдтэ тааламжатай пеэшэнүүдые уралан табиба. Эдэ байрануудта хүнүүд аятай зохидоор амарна.

Мүнөө үедэ Закаменскын ой модоной оньhожоруулагдамал ажахы (директорынь А. А. Батуев) столовын гэр бариад, олон таhалгатай байшан ашаглалгада тушааха болоо. Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай амаралтын гэр, тиихэдэ фельдшерскэ пункт, ванна корпус, Закаменск хотын бусад эмхи зургаануудай, промышленна предприятинуудай байранууд бодхоогдохо түсэбтэй. Районой зарим совхозууд хүдэлмэришэдтөө эмнэлгэ-амаралгын байра эндэ бариха юм.

Ерэхэ 1984 оной зун Енгорбойн аршаанда ерэhэн хүн бүхэн болбосон түхэлтэй байрануудта байха аргатай болохонь.

Гэбэшье тус аршаанда бүтээгдэхэ хэрэгүүд, шиидхэгдэхэ асуудалнууд олон байhаар. Нэн түрүүн ехэ температуратай халуун уhа мүн ажаhуудалда хэрэглэгдэхэ ундаhай уhа абахын тула худагууд үрэмдэгдэжэ, соргонууд табигдаха болоно. Хорин жэлэй саада тээ бурьялан гарадаг радонтой уhан 70 градус халуун hэн. Мүнөө тэрэ 40 градус хүрэтэр доошолонхой. Олон ванна табихада халуун уhан ехээр хэрэглэгдэхэ болоно. Хоёрдохёор, электрын элшэ хүсэн эндэ хүрэтэр дамжуулагдаха ушартай. Гурбадахяар, ванна корпусто хэрэглэгдэhэн радонтой уhан сөөрэм соо аминдаа сэбэрлэгдэхэ ёhотой. Мүнөө горхоной уhантай тэрэ ниилэжэ, Зэдэ голдо урдан ороно. Эсэстээ аршаанай ажахы нэгэ эзэндэ даалгагдажа, гуримтайгаар жэлэй дүрбэн сагта ашаглагдадаг болобол hайн байгаа.

Ш. БАКШЕЕВ,
манай корр.

...Айлшан шубуудай дуу
соносон,
Аадар шүүдэрэй дуhал
амасан,
Алтан наранай туяа
тодоод,
Амидарал үзэжэ байхада,
Хуба шарахан зүгыдэ гэжэ
Хээрын сэсэгүүд хэшэгээ
бэлдэн,
Тажагар баахан буурсаг
соогоо
Тоhоёо нэрэжэ зуhадаг юм.

Б. ЖАНЧИПОВАЙ шүлэг.
А. ШОЙЖОЛОВОЙ
фотоэтюд.

М. Н. СТЕПА...

Совет буряад соёл культура хүшэр хүндэ гээгдэлдэ оробо. 1941 онhоо КПСС-эй гэшүүн, Буряадай гүрэнэй Х. Намсараевай нэрэмжэтэ Ажалай Улаан Тугай орденто академическэ драмын театрай актриса, СССР-эй арадай артистка Мария Николаевна Степанова 67 хүрэжэ ябатараа удаан үбшэлжэ, 1983 оной августын 10-да наhа бараба. Буряадай мэргэжэлтэ театрай искусствые байгуулгада ба хүгжөөлгэдэ тэрэнэй бүхы наhан зорюулагдаhан байгаа.

Мария Николаевна Степанова Эрхүүгэй областиин Алайрай районой Куйта тосхондо түрэhэн юм. 1933 ондо тэрэ Улаан-Үдын искусствын техникум дүүргээ. Үшөө студент байхадаа, М. Н. Степанова Буряадай драмын театрай актриса болоод, 50 гаран жэл тэрээндэ зорюулhан байна. Эндэ гайхамшагта актрисын дабтагдашагүй оюун бэлиг шадабаринь бэелэн тодороо бэлэй.

Ородой ба гадаадын классикын зохёолнуудта, совет, тэрэ тоодо буряад авторнуудай зүжэгүүдтэ М. Н. Степанова 100 гаран роль наадаhан байгаа. Тэдэнэй дунда шадамар бэрхээр наадагдаhан Катеринын (А. Островскиин «Залинта аадар»), Луизын (Ф. Шиллерэй «Муу мэхэ ба инаг дуран»), Вассын (М. Горькиин «Васса Железнова»), Машын (Н. Погодиной

Модогоев А. У., Семенов Б. С., ...ков В. Г., Бадиев А. А., Лысов В. ... Чукаев А. Д., Ангапов С. В., Цыре... соев Л. Я., Гаськов М. М., Басаев Г. ... Убеев В. П., Жалсараев Д. З., Да... штейн А. М., Батуев Ю. Ж., Балдано... Дашиев Д. Ц., Ямпилов Б. Б., Са... садаев К. И., Дугаров Д-Н. Д., Бу... Д. Ш., Пурбуев Ц-Д. П., Сахиров Ф. ... Вампилов Б. Н., Гендунова Н. С., ...шеева Л. А., Гончикова С. С., Чими... рова С. М.

ХОРИН ЖЭЛЭЙ ҮНГЭРҺЭН ХОЙНО

УЯНГАТА РЕПОРТАЖ

Һаяхан би Илалтын гудамжаар үнгэржэ ябатараа Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда унаhан сэрэгшэдэй хүшөөгэй дэргэдэ hайндэрэйхеэр хубсалhан олон зоной сугларaад байхые обёорбоб. Эдэ хүнүүдэй шэг шарайнуудынь урма баяраар гэрэлтэнхэй, өөhэд хоорондоо hайхан баглаа сэсэгүүдээр андалдалсан байхыень харахадаа, улам гайхан дүтэлбэб. Танилсабабди. Үнэхөөрөөшье, эдэмнай тон hонирхолтой уулзалга боложо байба. Эдэ хүнүүд бүгэдэ Улаан-Үдын 3-дахи дунда hургуулиие 1963 ондо дүүргэhэн, нэгэ классайхид юм байна гэжэ мэдэхэдээ, бултанайнь намтараар hонирхоо бэлэйб.

...Арбан жэлэй туршада дунда hургуулида hурахадаа энэ классайхид эбтэй эетэйгээрээшье, эрхим сэгнэлтэнүүдээршье бултанай дунда шалгарагша hэн. Түрүүшынь багша, мүнөө Буряадай АССР-эй габьяата багшын нэрэ зэргэдэ хүртэhэн Е. П. Порохня эдэ үхибүүдые дүрбэн тэгшээр хүмүүжүүлhэн байна. Арбадахи классаа 32 үхибүүд дүүргэжэ гарахадаа, долоониинь эрхим hуралсалайнгаа түлөө алтан медаляар шагнагдаhан, бусадыньшье аттестадуудтаа тон hайнууд сэгнэлтэтэй байгаа hэн. Хоймороой бэрхэ классайхидай hургуулияа дүүргэхэдээ бата нүхэсэлөө алдангүй, хорин жэлдэ саг үргэлжэ бэшэг бэшэлсэжэ, багшанартаяа, өөhэд хоорондоо хамаг hанал бодолоо, баяр зоболонгоо хубаалдан, бэе бэедээ туhалан ябаhаниие hайшаангүй байхын аргагүй.

Һургуулияа дүүргэхэ дүтэлжэ ябахадаа, эдэнэр «Манай город хорин жэлэй саада тээ» гэhэн темэдэ сочинени бэшээ бэлэй. Һурагша бүхэн Улаан-Үдынгөө ерээдүй тухай өөрынхеэрөө бодомжолжо бэшээ. Гэбэшье үхибүүд түрэл хотодоо хэмгүй ехээр дурладаг hэн тула Улаан-Үдэдөө үльгэрэй hайхан театрнуудай, концертнэ залнуудай, гостиницануудай байшангуудые hанаандаа «бэлэглэжэ», хорин жэлэй саада тээ дээдэ hургуулитай, зондо туhатай хүнүүд болонхой, хүгжэн hалбарhан хотодоо дахин уулзаха тухайгаа бэшэhэн байгаа.

Үнэхөөрөөшье, энэ hаналаа хүсэлдүүлжэ, эдэмнай мүнөө, хорин жэлэй үнгэрhэн хойно, элдэб мэргэжэл шудалжа, Эхэ оронойнгоо эрхим хүнүүдэй зэргэдэ оронхойнууд түрэл хотодоо ерэжэ уулзаба ха юм.

Үнэн сэхэ нүхэсэл, дуран тухай шүлэгүүд, дуунууд зэдэлнэ... Уданшьегүй сугларагшадай тон ехээр хүлеэжэ байhан инаг хайрата багшанарынь хүрэжэ ерэбэ. Уулзалгын мартагдашагүй үе — баяр, гуниг, гайхал... Түрүүшын багша — Е. П. Порохня, ород хэлэ ба литература зааhан Р. А. Кожарская, түүхын багша — И. П. Иванов гэгшэд энэ уулзалгада хабаадалсаа. Түрэл hургуулидаа хүрэжэ харахa зуураа hурагшад багшанартаа мүнөөдэрэйнгөө ажабайдал тухай хөөрэнэ...

Жэшээлхэдэ, Вячеслав Бахаев Ленинградай уран hайханай академиие дүүргэhэнэйнгөө удаа тэндээ үлэжэ, эрхим скульпторнуудай нэгэн болонхой гэжэ дуулаhан байгааб. Волгоград хотодо оршодог Алдар солын мемориалые бүтээлгэдэ хабаадалсаhан, Сочидо Н. Островскиин, Ленинградта Ф. Дзержинскиин хүшөөнүүдые бодхоолсоhон тухайгаа тэрэнэй багшадаа омогорхон хөөрэхыень шагнабаб. Мүн Вячеслав Бахаев архитекторнуудэй дунда РСФСР-эй гүрэнэй шанда болон Ленинскэ комсомолой, Ленинградай комсомолой шангуудта хүртэhэн байба.

Зоя Бобкова энэ уулзалгада Красноярск хотоhоо ниидэжэ ерээ. Тэрэ арбадахи классаа дүүргэжэ байхадаа, бишыхан дүү хүбүүнтээ үншэрөө hэн. Суг hурадаг нүхэдынь, hургуулинь, гүрэн түрэ хайрата хоёрые орхёогүй. Эдэниие шэнэ байраар, мүнгөөр хангахаhаа эхилээд, али бүхы туhаламжа үзүүлэгдэhэн байгаа. Зоя Зүүн Сибириин технологическа институт эрхимээр дүүргээд, мүнөө Красноярск хотын нарhанай фабрикада хүдэлнэ.

Аяар холын Эстониhоо Людмила Шагунова нүхэдтэеэ уулзахаяа ерээ. Ленинградай медицинын институт дүүргэhэнэйнгөө удаа тэрэ врач-эпидемиологоор Таллин хотодо хүдэлнэ. Эндэ уулзаhан тэрэнэй багынь нүхэр Марина Баймина мүн лэ врач болонхой, Сахалин дээрэ хүдэлдэг байба.

Мурманска областиин Североморск хотоhоо инженер-технолог Галина Судакова байба. Тэрэ Томскын технологическа институт дүүргэhэн юм. Галина hайн нүхэртэй, хоёр хүүгэдтэй болоhон тухайгаа баяртайгаар бултанда мэдүүлбэ. Тоолоод үзэхэдэ, бүхыдөө классайхид 45 үхибүүдтэй болоhон байжа, мүн лэ ехэ баяртай хөөрэлдөөн дэлгэрнэ...

Николай Головин техническэ эрдэмэй кандидат болонхой. Тэрэ мүнөө Зүүн Сибириин технологическа институдай энергетическа факультедэй деканаар томилогдонхой юм. Владимир Скрынский мүн лэ техническэ эрдэмэй кандидат, доцент болоhон. Киев хотын политехническэ институдта багшална.

Энэ классhаа гурбан геолог ургажа гараhан байба. Эдэ хадаа Эрхүүгэй нефть болон газай институдай директорэй орлогшо Анатолий Фигарук, Пермь хотын геологуудай управленидэ хүдэлдэг Александр Стариков, республикадаа үлэжэ, мүнөө Баунтын районд хүдэлжэ байhан Николай Мурчин гэгшэд болоно. Эдэ гурбамнай өөhэдынгөө мэргэжэлдэ тон ехээр дурлаhан, ажалдаа ёhотой шунал абьяас оложо абаhан зон юм.

Республика доторoо үлэhэн арбан табан хүнинь мүн лэ элдэб янзын мэргэжэл шудалhан байна. Жэшээлбэл, Татьяна Черенцова Улаан-Үдын багшанарай училищада методистаар хүдэлнэ. Һурагша ябахадаа, тэрэ класс соогоо эгээл эдэбхитэй басаган бэлэй. Мүнөөшье Татьяна тэрэ гуримаа алдаагүй, энэ уулзалгые эмхидхэхын тула тон ехэ оролдолго гаргаhан байба. Татьяна Патрахина мүн лэ багшанарай институт дүүргэнхэй, мүнөө 18-дахи hургуулида математика заана.

Р. А. Кожарскаяда уhан гоёор шэмэглэhэн дэбтэр харабаб. Багша энэ дэбтэр соогоо үхибүүдэйнгээ hургуулияа дүүргэээд, нишэ тиишээ тарахадань, хэнэй хаана ажаhуудагые, ямар мэргэжэл шудалhаниие, гэр бүлэтэй болоhониие тэмдэглэдэг, фото-зурагуудыень, бэшэгүүдыень гамтайгаар нягжа суглуулдаг. Тэрэнинь хаража уяраа hэм. Зүрхэ сэдьхэлэйнгээ дууhашагүй энхэрэлые бүхы наhаараа hурагшадтаа бэлэглэжэ ябаhан багшын омогорхолые хэн ойлгохогүйб даа.

«Мүнөөдэр бидэ, багшанар, хэнhээшье жаргалтайбди. Һурагшаднай нимэ hайн hайханууд, сэхэ сэбэрнүүд, олондо хүндэтэй хүнүүд болоод ябана ха юм гэжэ харахадаа тон ехээр баясанабди, омогорхонобди. Һургуулидаа нүхэсэдэг байhан нүхэсэлынь мүнөөньье болотороо бата бэхи зандаал байна. Багшын жаргал энэл ха юм даа», — гэжэ Р. А. Кожарская уяран байжа хэлээ hэн.

И. ЯРНЕВСКИЙ,
СССР-эй журналистнуудай холбооной гэшүүн.

АЭРОВОКЗА... АЯТАЙ З...

Улаан-Үдын авиапредприятиин шэнэ аэровокзалай үүдэн дээрэ толотон харагдажа байгаа «Орожо хайрлыт» гэhэн уряалай үгэнүүд аян замда зориhон хүнүүдые баясуулха ёhоороо баясуулна гээшэ. Юуб гэхэдэ, урдандаа заахан, хуушан аэровокзал соо орохоло хүнэй багтахын аргагүй уйтан байдаг hэм шуу. Харин мүнөө нэгэ доро 650 хүниие багтаан абаха уужам, hаруул шэнэ аэровокзал ашаглалгада үгтэжэ, түрүүшын пассажирнуудые аян замдань эльгээбэ гээшэ.

Шэнэ аэровокзалай барилга дээрэ Улаан-Үдэ хотын барилгын организацинуудай хабаадаhан тухай газетынгээ июлиин 24-нэй номерто мэдээсээ hэмди. Уран гартай барилгашад энэ байшаниие болзорhоонь хахад жэлээр урид ашаглалгада тушаажа, үргэн Буряад оронойнмнай ажалшадые, айлшаар ерэгшэдые баясуулба. Хоёр дабхар байшан соо ариг сэбэр, шаланьнь боро хүхэ мрамораар хушаатай, гэрэл мэтэ яларан, толорон үзэгдэнэ. Аэровокзалай доодо дабхартань пассажирнуудта билет худалдаха, тэдэниие бүридхэлдэ абаха хэдэ хэдэн таhагууд... Дээдэ дабхартань уужам hаруул зал. Тэндэнь зөөлэн hандалинууд, хоёр телевизор табяатай, тээ саанаханань үхибүүдтэй эхэнүүдэй тусхай таhалга. Энэнь гурбан комнатоhоо бүридэнхэй. Нэгэн сооны нарай үхи...

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 9.55—Мультфильмнүүд. 10.40—«Нажарай сагай дуунууд». 11.20—«Мираж». 3 серитэй уран hайханай фильм (2-дохи сери). 12.30—«Шэнэ hонин». 15.35—Баримтата фильмүүд. 16.30—«Ород хэлэн». 17.05—«Медвежонок» — үхибүүдтэ фильм. 18.15—«Москва ба москвагайхид».

Улаан-Үдэ. 18.45—«Байгал» — мэдээсэлэй программа. 19.15—«Иимэ бүлэ ажаhуудаг». 19.35—Киноочерк.

Москва. 19.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.05—Шэнэ hонин (буряадаар). 20.15—Зохёохы ажалтанай уран бүтээлнүүд (буряадаар).

Москва. 20.55—«Мираж» 3 серитэй уран hайханай фильм (3-дахи сери). 22.00—«Время». 22.35—«Үдэшын аялга дуунууд». 23.20—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 23.35 — «Слушая Фридерика Шопена» — фильм-концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.20—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильмүүд. 10.00—«Командир» — 6 серитэй уран hайханай фильм (4-дэхи сери). 11.05—«Пионерэй тугуудта зэргэшэлгэ» — 11.50—«Шатарай hургуули». 12.20—«Англи хэлэн». 12.50—«Лялька-Руслан и его друг Санька» — үхибүүдтэ фильм. 14.00—Ян Сибелиус, Квартет ре-минор. 14.30—Баримтата фильм. 15.00—Хүхюун стартнууд. 15.45—Бельгиин гитаристнуудай концерт. 16.20—Шэнэ hонин.

Улаан-Үдэ. 16.25—Мультфильмнүүд. 17.05 — А. Фатьяновай зохёол бүтээлнүүд тухай. 18.00 — «Факел».

Москва. 18.15—«Москва ба москвагайхид». 18.45 —Социалис Ажалай Герой, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, Минскэ тракторна заводой слесарь-инструментальщик Е. И. Клименкэтэй hурагшад уулзаха. 19.30—Баримтата фильм. 19.45—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм.

Москва. 20.05—«Арадай уран бүтээлнүүд».

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23. редактор — 2-50-96, приемная — 2-54—54, зам. редактора — 2-68-08, зам редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05 пропаганды — 2-56-23 промышленности и строительст. ва — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86 советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63 информации — 2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Го... ственного комитета Бурятской АС... делам издательств полиграфии в... ной торговли г. Улан-Удэ, ул. Лен... Н-02483. Заказ № 185. Индекс...